

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisuri nu se returnează.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf.,
Nux. Augenthaler & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körnt).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o colonă 10
bani pentru o publicare. Pub-
licități mai dese după tarife
și învoială. — **RECLAME** pe
pagina 3-a o serie 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Duminică 34).

„GAZETA” ieșe în de-care zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumără la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 80. etajul
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 187.—Anul LXVI.

Brașov, Duminică 24 August (6 Septembrie).

1903.

Ajutor catechetilor români.

Dau un exemplu de tot trist și rădătos Ungurii de la carma—deci mai pôte fi vorba de aceștia în ade-
văratul înțeles al cuvântului, după
ce minoritatea koșuthistă din dietă
a ajuns să stăpânească în țară, —
când, de-o parte ei alarmează țera și lu-
mea cu strigătele lor, că limba ma-
ghiară este nedreptătită în armată
etc., de altă parte calcă în picioare
fără de milă dreptul de limbă al
popórelor conlocuitoare nemaghiare
și îl calcă în conștiința, că nu nu-
mai sêvêrșesc o nedreptate mare,
dêr și o nelegalitate, întru cât acest
popóre nemaghiare le este ga-
rantată prin legi până la un punct
ôre-care folosirea liberă a limbei lor
materne.

Acésta se pôte dice mai cu sémă
despre bisericile nôstre românesci,
a căror limbă oficială, în puterea
autonomiei lor, este limba română.

De școlile confesionale, puse
prin lege sub scutul bisericelor, nu
voim sê vorbim acum, ci ne vom
mărgini a ne ocupa de cestiunea ca-
techisării școlarilor români gr. orien-
tal și greco-uniți de pe la institu-
tele de învățământ ale statului.

Sê scie, că pe la începutul anu-
lui trecut ministrul de culte și de
instrucție Wlassics a dat un ordin,
prin care pretindea ca catecheții ro-
mâni sê predea în viitor studiul re-
ligiunii în școlile de stat, începând
de la clasa a III-a poporală, numai
în limba maghiară și prelegerile din
religiune sê nu mai fie permis a se
ține în școlă ori în casa parochială
română, ci numai în localul respec-
tivei școle de stat.

La timpul sêu, vorbind de acest
ucaz volnic al ministrului, prin care
se calcă autonomia și dreptul de
limbă al celor două biserici și con-

tesiuții dela noi, recunoscute prin
legi speciale, diarul nostru a fost scris
între altele:

„...Încât pentru încălcarea limbei
în esercițiul religiunii prin împie-
decarea învățării și lățirii ei, căpe-
teniile bisericelor nôstre nici că au
lipsă de vre-o intervenire esteriôră,
ci e de ajuns puterea și autoritatea
legală a bisericii, numai cei din
fruntea ei sê aibă bărbăția de a le
întrebuința. Ei n'au decât sê dea
ordin catechetilor, cari nu atêrnă
de la ministru, ca elevilor, cari se
țin de una din cele două confesiuni
române, sê le predé religiunea nu-
mai în limba lor maternă...”

Pe cât scim, așa s'a și întimplat.
Catecheții români, cari au fost so-
mați de guvern a preda religia în
limba maghiară, au declarat, că nu
pot satisface ordinului, ci vor apela
la forul lor mai înalt bisericesc, ce-
rând avisul lui. Tômna trecută s'au
ivit câte-va casuri de aceste, în cari
s'a dat răspunsul, că catecheții res-
pectivi nu pot urma ordinului, ci
vor apela la consistoriul metropo-
litan.

Ei bine, în urma diferitelor ape-
lațiuni, ce i s'a adresat, consistoriul
metropolitan gr. or., care s'a în-
trunit Martia trecută în Sibiu, a
luat, după cum suntem informați, o
hotărare de mare însemnătate în
apêrarea autonomiei și a dreptului
de limbă al bisericii.

După o dezbateră viuă și mai
îndelungată, consistoriul metropo-
litan din Sibiu a decis adecă sê se
facă, în cestiunea catechisărilor la
școlile de stat, o remonstrație la
guvern, în care sê se declare clar
și lămurit, că biserica nu pôte nici-
decum renunța la dreptul și îndatorirea
de a preda fiilor ei sufletesci religi-
unea în limba lor maternă, care este

și rămâne limba de instrucțiune și
de serviciu și oficială a bisericii.
Catecheții sê fie avisați, că în nici
un cas nu le pôte fi permis de a
preda obiectul religiunii elevilor de
la școlile de stat în altă limbă de-
cât în limba română.

Trebue sê recunoscem, că con-
sistoriul metropolitan gr. or. și-a
împlinit o sfântă datorie față cu bi-
serica, când în apêrarea aședămintel-
or și a drepturilor ei a luat acésta
hotărare. Numai așa și altfel nu pu-
tea vorbi supremul for al organiza-
ției Metropoliiei române gr. or.

Una am dori numai, ca adecă
catecheții de pretutindenți sê scie
apreția pe deplin gravitatea lucrul-
ui și sê urmeze conștientos îndrep-
tărilor, ce li se dă din partea auto-
rităților superiôre bisericesci.

Incheiând, dăm espresiune do-
rinței, ce credem se impune deja
apropie în mod imperativ, de a afla
cât mai curând, cari sunt măsurile
ce s'au luat în privința acésta și de
cătră Metropolia română unită.

Êtă încă un teren priincios, pe
care o conlucrare în bună înțelegere
între ambele Metropolii române ar
aduce ródele cele mai binefăcătore
pentru întregul nostru popor.

Crisa ungară.

Crisa politică din Ungaria de-
parte de a-se sfirși, pare că tot mai
mult se înăspresce.

Majestatea Sa monarchul a so-
sit alaltăeri sêra (Joi) la Budapesta,
ca sê încerce din nou o deslegare.
Tocmai o sêptemână va petrece
domnitorul aici, adecă până la 10
Septembrie.

Audiențele, ce le-a fost intrerupt
sêptemâna trecută, pentru-ca mer-
gând la Viena sê primescă visita re-

gelui Angliei, s'au redeschis erî, pri-
mind pe contele *Khuen-Hedervary*. Va
mai primi și pe alți politicieni de
sémă maghiari, pe cari îi va fi pro-
pus *Khuen-Hedervary*.

În ce privesce *concesiunile*, se
asigură în formă tot mai pozitivă,
că *limbă de comandă și de instrucție
maghiară n'au sê capete*: coróna și cer-
curile înalte militare nu sunt de loc
învoite cu acésta pretensiune estremă.

Kossuthiștii lui Barabas se laudă
cât îi ține gura, că ei așa și așa:
de nu vor primi tot, nu vor da ni-
mic. Barabas a scris un articol în
care dice: „*Décă regele nu dă, nici noi
nu dăm dare și cătane. — Punctum.*”

Mare vorbă. Se va vede însă în
curând până unde merge vitejia
acestor ómenî, cari le-au rêsturnat
tôte cu fundu 'n sus și cari au făcut
ca de luni de zile țera sê fie în
afară de lege.

Intr'aceea încep sê-și ridice cu-
vântul și partidele germane din Aus-
tria. Bărbații de încredere ai ace-
stor partide s'au dus zilele trecute la
ministrul președinte Koerber și au
cerut sê convóce „Reichsrath“-ul,
câci stările de lucruri din Ungaria
nu pot sê nu aibă urmări rele și
asupra Austriei.

Pretensiunile militare unguresci
sunt dîlnic combătute dincolo de
Laita și deputați de frunte cer în
vorbirile, ce le țin alegătorilor, ca
în ce privesc armata comună, Un-
gurilor sê nu li-se facă pe voie. Mai
mult, un deputat cu numele *Nowak*,
vorbînd alegătorilor sêi în Bodenbach
a dis, că cel mai bun lucru ar fi, ca
Austriacii sê se despartă de Ungaria
și mai bine sê se apropie de
Germania.

Grele zile trăsesc dualismul și
cine scie, ce are sê urmeze mâne
poimâne.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

In Carpații de nord.

(O întâmplare din Galiziya)

(Urmarea a 2-a.)

Bietul Petru se uită câtva timp la ea
și gândia: „Marința dice rugăciunile, se
vede, că și acuma e tot așa de evlavioasă
ca și pe timpul, când era copilă; apoi se
apropiă încet de dênșă și dîse din tótă
inima: „Dea Dumneđu bine, Marințo” și
îi întinse mâna.

Marința tresări spărietă și strigă:
„Vai de mine, tu esci Petre?” Apoi își
virî pânza în buzunarul șurțului și își în-
tinse mâna albă și môle, pe care o cu-
prinse Petru în mâna lui părilită de sóre
și cu pielea îngroșată de purtatul puscii.

Câte-va minute stătură așa, fără sê
pótă dice ceva nici unul, nici altul, cu tóte
că, vai! cât de dragi își erau alta-dată,
când erau încă amândoi copii. Petru gân-
dia așa: „De bună sémă Marința a îngâl-
benit așa la față, fiind-că s'a speriat, că
am venit”, și nu prea se încumeta sê-i
stringă mâna mai târșor. Marința cea pa-

lidă se gândia, ôre cu ce vorbe sê începă
a-l ispiti, decă o fi aflat, că a murit mă-sa?
În sfirșit întrebă cu glas tremurător: „Când
ai venit Petre? Ai fost în pădure?”

„Lasă, Marințo, sciu eu ce vrêi sê în-
trebi. Da, am aflat totul, sciu că nu mai
am mamă și nu mai am unde sê-mi plec
capul”. Și începî sê plângă ca un copil.

„Sêracu Petru” dîse Marința suspi-
nând.

„Da, Marințo, sunt cel mai sêrac om
din lume”, dîse Petru și buzele îi svicneau.
Apoi adaogă întrebând: „Ești așa de pa-
lidă, Marințo, și sufletul têu ved că e tul-
burat. N'ar fi mai bine sê intrăm în casă?”

„Nu! Nu!” răspuse repede Marința
și apoi adaogă: „Sê stăm afară! E așa de
frumos aici sub arini”.

Sêrmanul Petru aruncă o privire du-
ioasă spre ușa căsuței și dîse cu glas rugă-
tor: „Am venit sê caut la tine mângâiere
și sê rog pe tatăl têu, ca sê mê primescă
în casă la el, până îmi voiți găsi vre-o
slujbă”.

Pe când vorbea Petru, inima Marinței
bătea cu atâta putere, în cât trebui sê-și
apese mâna pe ea, par'că se temea sê nu
plesnescă. Apoi dîse cu mâhnire: „Tata a

murit, sunt singură și veđi și tu, că nu
poți sta la mine”.

Cuvintele triste ale Marinței au sdro-
bit unica speranță a lui Petru. Muncit de
gândul, că Marința n'are loc și mângâiere
pentru el, uită sê-i spună și el Marinței
vr'un cuvânt de mângâiere asupra faptului,
că a murit tatăl-sêu. Numai atâta putî
dîce: „Acuma n'am pe nimeni cui sê mê
tânguiesc și pe care sê-l pot ruga câte de
ceva...”

Marința privia nemișcată înaintea sa,
cu ochii în pământ, apoi întorcându-se că-
tră Petru dîse: „Sêracuț de tine Petre, eu
nu pot sê-ți ajut nimica. Du-te la curte și
rógă pe Moritz sê-ți dea vr'o slujbă, pôte
i-se va face milă de tine”.

„Cine-i Moritz?” întrebă Petru.

Marința cea palidă se cutremură, sân-
gele i-se urcă în obraz, se vedea, că nu
găsesce vorba potrivită, apoi dîse încet și
trăgânat: „Moritz Wolfsohn, stăpânul curții
Kamenita”.

„Cum? Se mê duce la jidovu? La uci-
gașul mamei?” strigă Petru. „Și tocmai tu
Marința esci aceea, care îmi dai acest
sfat?”

„Nu scii ce vorbesc”, răspuse Ma-
rința, „și osândesci, fără sê judeci. Ade-

vărat, că Moritz este evreu botezat, este
însê cel mai bun om. Bunătatea lui și-a
arătat-o față cu tata și o arată față cu mine
El a ținut pe tata în serviciu până la
môrte. El a plătit cheltuelile înmormen-
tării lui, ér pe mine mê lasă sê șed aici
și mê îngrijesce cu tóte cele trebuinciose”.

Petru suspină una din adêncul sufletu-
lui și se gândia: „Bine, bine, dêr cu sêr-
mana maica mea numai bine n'a făcut”.
Apoi întrebă: „Și cât timp mai ai de gând,
Marințo, sê ședî în casa asta și sê trăsesci
din mila unui jidov?”

Marința ridică ochii la ceriț, ca și
cum ar fi vrut sê răspundă: „Numai Cel
de sus o scie asta”, apoi întorcându-și ochii
spre Petru dîse: „Ce vorbesci d'ald'astea?
Dór Moritș nu-i jidov. Du-te numai la curte
și cere sê te primescă la lucru, are sê te
primescă de bună sémă. Numai, te rog,
nu-i spune, că eu te-am trimis”.

„De ce sê nu spun, Marințo?” întrebă
Petru nevinovat. „De ce sê nu-i spun, că
tu m'ai trimis?”

Marința își plecă ochii în pământ și
dîse: „Pôte ai sê afi tu în curând de ce
nu”, și întindându-i mâna dîse șoptind:
„Sănătate bună, Petre, și nu mai veni
p' aici!” apoi fugi repede în casă.

Austria și tripla alianță. „Berliner Neueste Nachrichten“ și „Deutsche Rundschau“, diare radical-naționale, află că Austria va lua în curând două măsuri importante pentru stringerea relațiilor între cele trei state aliante.

Impăratul-rege va visita adecă pe regele Italiei și pe noul Papă, căutând a înlătura astfel nemulțumirile, manifestate anul trecut de poporul italian cu privilegiul agitațiilor din Istria.

În special intervederea împăratului cu Papa se consideră ca un pas energetic al Austriei. Se știe că protestul Austriei în privința candidaturii lui Rampolla era făcut pentru apărarea intereselor alianței triple și pentru paralisarea influenței Franței în Italia. Protestul a avut un bun rezultat. Papa Pius este un om pașnic și a promis a nu jicni armonia dintre cele trei state.

Majestatea Sa își propusese de mult a visita Quirinalul. Observase însă, că presidentul Republicii franceze câștiga tot mai mulți aderenți la curtea papală. Înainte de a muri Leon XIII se vorbise chiar de o vizită a lui Loubet la Roma. Astăzi lucrurile s'au schimbat și împăratul e așteptat înaintea tuturor.

Același diar anunță o altă chemare primită de Austria de la aliații săi.

E vorba de talentul cu care țera acosta a știut să conducă și să colonizeze Bosnia și Herțegovina ridicând astfel un val de apărare față de Orient. Acum, că tulburările din Balcani devin tot mai periculoase, Austria ar fi datore a intra în acelaș rol. În consecință ar fi primit ordin de mobilizare pentru a desarma pe răvrății din Macedonia și a porni pe urmă, aceeași operă de reforme economice și culturale, ca în Bosnia, deoarece Turcia e cu totul sleită.

Rămân, firesce, două probleme de discutat; decă Austria singură e capabilă de o muncă herculică și decă dispune de acel prisos de putere de a civiliza și liniști naționalitățile din Macedonia.

În Austria n'o crede nimeni.

O cuvântare a Sultanului. La recepțiunea șefilor bisericilor nemahomedane, cu ocaziunea aniversării urcării pe tron a Sultanului, în numele căror Patriarhul ecumenic a felicitat pe Sultan, acesta a spus, că dorește în sinceritate buna stare a tuturor supușilor săi fără deosebire. Știe că agitațiunea din câteva provincii un este de a se atribui instigațiunilor interioare, ci a celor din afară. Deplânge evenimentele, d'ér speră că evenimentele și agitațiunea vor fi în curând supimate prin măsurile energice luate. Deplânge de asemenea, că câțiva soldați au comis acte de violență, d'ér p'ote fi sigur ori-cine, că acosta nu s'a făcut după

ordinul său; din contră, el dorește de a vedea pe supușii săi fericiți și trăind în pace.

Față de Exarchul bulgarilor, Sultanul a exprimat speranța că acesta va comunica credincioșilor săi vorbele ce a rostit, spre meditare.

Sultanul a promis, că va participa la colecta ce se face în favoarea victimelor de origine grăcă în urma insurecțiunii.

Cuvintele Sultanului au produs impresiune. Se asigură, că vorbele rostite de Sultan vor fi publicate de către Patriarhul economic și de către ceilalți șefi ai bisericilor.

Revoluția din Macedonia.

Macedonia întregă e un vulcan. Jaf și omor, toc și pârjol pretutindeni pe unde trec bandele de răsculați bulgari, sau armatele Sultanului fanatisate și îndârjite în privința creștinilor.

Scirile ce sosesc din tinuturile revoluționate sunt din cele mai îngrozitoare. De-ar fi omul cu inimă de piatră și tot ar trebui să rămână înspăimântat și uluit de atâta barbarie, de atâta vandalism ne mai pomenit. Ucid și incendiază Bulgarii, prădeză și pustiesc soldații armiei Sultanului, și nenorocirea cade mai ales asupra satelor și ținuturilor locuite de Români (Aromâni). Cei din tîiș ucid și aprind, căci — dic ei — urmăresc un „ideal național“, cei de al doilea pretind că se apără. Ei precum în trecut așa și în prezent nu vor să priceapă, că elementul românesc sprijinit de ei, ar deveni cel mai aprig apărător al statului turcesc, ci consideră naționalitățile din imperiu deopotrivă periculoase pentru existența imperiului.

Dintre localitățile prădate și nimicite și de unii și de alții este Crușova românească. Scim ce s'orțe a ajuns acest oraș. Prăpăd năpraznic bulgaro-turcesc l'au făcut aproape una cu pământul, nevinovații au fost maltratați, jefuiți, măcelăriți și batjocuriți, ér ca coroni la toate aceste nelegiuiri, cei mai frumoși băieți și cele mai dragute fete au fost luate de vandalii turci spre a fi trecuți la religia mohamedană. Nu sunt cuate, cari să descrie s'elbătăcia și bestialitatea năvălitorilor soldați bașibuzucii turci s'evirșite în casele nefericitorilor Crușoveni.

S'orțea Crușovei o avură și alte vre-o 30—40 sate locuite de nefericiții Aromâni.

*

Petru voia să o întrebe: „De ce să nu mai viu?“ Cum să nu mai viu? D'ér Marința intrase în casă și trântise ușa după densa.

„Of, of, of și vai de mine Măicuța mea! De ce m'am mai născut pe lume! Uite, uite, nici Marința, care plânse atât de amar, cu mine împreună, când m'am dus în cătane, nu mai vré să mă vadă. Și statul ce mi-l'a dat? Să me duc să cerșesc pe la curtea jidovului, parcă-i o bătaie de joc“. Oftând de la băierile inimei și aruncând încă o privire spre căsuța pescarului în care trăise altă-dată așa frumoșe ceasuri, ér acum nici nu-l îngăduie să-i trecă pragul, Petru o luă de-acurmezișul livezii înflorite, spre drumul ce duce la cimetierul satului.

De la mormântul mamei sale, Petru s'a îndreptat spre stâna unui prieten al tătâne-său, unde a stat o di și o nopțe, ér d'alcă și-a luat drumul spre „Mănăstirea roșie“, trecând pe cărarea, lângă care găsiseră osemintele mamei sale. La mănăstire însă îi răspunseră: „n'avem de lucru. P'ote mai târziu. Să vii la t'omnă!“

Acum ce să facă? Unde să se ducă? Să piară de f'ome? Și punându-și întrebă-

rile acestea, îi veni în minte sfatul Marinței să se ducă la Jidovul botezat, despre care Marintza îi spusese, că-i om așa de bun

*

În parcul cel mare și frumos din Kamenita totă i'erna și primă-vara au tăiat omienii lemne. Nici stejarii cei frumoși de sute de ani, nici brazii și teii n'au fost cruțați.

Decă îl întreba vr'un creștin, de ce pustiesce parcul cel frumos, răspundea: „Parcul era prea bătrân și era ca un codru s'elbatic. Am să fac în locul lui alt parc mai modern, să am în el mai multă lumină și mai mult aer“.

Când îl întreba însă vr'unul „dintre ai noștri“, cinstitul Morit spunea sincer: „Parcul asta era un capital mort, cu care aveam numai cheltueli, „iach hab' ihn gemacht zu Geld“, am făcut bani din el.

„Și de ce n'ai lăsat măcar teii?“

„Teii i-am tăiat, fiind-că veniau albinele de la mănăstirea roșie și le culegeau mierea. Apoi, ce mai la del la vale, am căpătat bani frumoși și pentru teii“.

În locul parcului celui frumos de altă-dată, acuma nu-i de cât pustietate și

Scirile mai nouă vorbesc despre continuarea revoluțiunii în stil mare. Insurgenții bulgari sunt sprijiniți în acțiunea lor de Bulgarii din principat, unde mereu se formeză bande nouă, cari trec granițele în Macedonia. Astfel pozițiunea principelui Ferdinand e foarte amenințată, poporul îl învinuesce că nu se animază de cauza lui. Principele reîntors în Bulgaria, nu s'a dus la Sofia, ci s'a oprit în Euxinograd. Aici primesc diinic scrisori amenințătoare, cari îl invită să m'ergă la Sofia și să se pună în fruntea mișcării macedonene.

Turcia v'edând că nu e de glumă, mobilizează din greu trupe număröse. Sute de mii de omeni ține sub armă, și se dice, că guvernul turcesc ar fi trimis un ultimatum Bulgariei.

Din revoluțiune p'ote astfel în fie-care minut să devină un mare rășboi între Turcia și Bulgaria.

De la manevre.

Marile manevre din Ungaria-de-sud, la care iau parte corpurile de armată VII (Timișoara) și XII (Sibiu), s'au început Joi.

Majestatea Sa *monarhul nu participă la manevre*. A trimis pe moștenitorul de tron archiducele *Francisc Ferdinand*, ca să-l reprezenteze.

Joi archiducele a sosit cu trenul la gara din Lipova. Erau adunați aci vre-o 2000 de omeni, căci moștenitorul avea să se dea jos. Drumul țării de-a stânga și de-a dr'apta era ocupat de sute de Români, ca la trecerea archiducelui să-l aclameze. Archiducele însă nu s'a oprit decât foarte scurt timp, ca să primescă omagiile și salutul fișpanului comitatului Timiș, Victor *Molnar*. Între cei pe cari i-a distins cu atențiunea sa, a fost și protopopul gr. or. Voicu *Hamsea* din Lipova, cu care încă a dat mâna.

După acestea trenul, care ducea pe archiduce, s'a pus în mișcare. Printre „eljenuri“ s'auzică și câte-va „să trăescă“. Români cei mulți așteptau sosirea moștenitorului de-alungul drumului, căci căpeteniile administrației *nu i-au lăsat să între și ei în curtea gării, ba nici în oraș nu i-au lăsat să între*, nu cum-va moștenitorul să audă glasuri românești aclamându-l. Când trenul s'a pus în mișcare „patrioții“ i-au cântat „Himnusz“-ul maghiar.

Înainte de orele 7 archiducele a sosit în *Alioș*, unde îl aștepta br. *Beck* șeful statului maior și atașatul militar străin — cu cari a convorbit. Apoi încălecă și plecă înainte spre câmpul manevrelor și după-ce făcū călare doi kilometri, se opri pe un platou, ca să vadă ciocnirea cava-

leriei celor două corpuri de armată: unul venind dinspre *Arad*, altul dinspre *Sibiu*. Archiducele și înalta-i societate s'au dat jos de pe cai, ca să privească cele ce au să urmeze. De-odată se vede din depărtare, spre sud-vest, un nor de prav puternic, ce acoperia orisonul; tot atunci un alt nor de prav se ivi spre nord-vest. Archiducele și asistența încălecară érăși, căci se apropiau cele două cavalerii. Era întreaga cavalerie a corpului de armată XII (Sibiu) în frunte c'o brigadă de cavalerie de honveđi, apoi cavaleria corpului de armată VII (Timișoara) c'un regiment de husari. Urméză atac după atac, tunul urlă fioros. Sfișitul e fatal pentru cavaleria corpului XII și *apelul* vestesce, că cavaleria acestui corp *a fost respinsă*. Lupta s'a sfișit la orele 9.

Moștenitorul a plecat de aici spre *Neudorf* (Temes-Ujfalu), unde era așteptat în castelul contelui *Zselénszky*, unde sosi la orele 10^{1/4}.

Fierbere în armată?

Ordinul ministrului de rășboiu, prin care sunt reținuți sub stég până la 31 Decembrie acei soldați, cari împlinesc al treilea an de serviciu, a produs — se dice — mare nemulțămire în rândurile acestor soldați.

Circulă fel de fel de șvonuri în privința acosta. Se dice anume, că feciorii unui regiment din Budapesta au declarat, că mai bucuroși vor merge în temniță, decăt să servescă mai departe (cei din anul al treilea.)

La asta se mai adaugă, că după cum scrie „*Egyetértés*“ de la 4 Septembrie, ministrul de rășboi a dat ordin către comandantul diviziunii 31 din Budapesta, ca *diviziunea să nu m'ergă la manevre*, ci garnis'ona întregă să rămână în Budapesta. Scopul acestei rețineri nu se știe, numita f'ome însă spune, că ofițerii ar fi explicat soldaților, că „garnis'ona rămâne în Budapesta, deoarece vine regele și soldații trebuie să fie aici. Starea lucrurilor e de așa, încât sunt temeri de turburări“.

T'ote acestea, firesce, sunt faime și sciri necontrolate.

Ceea-ce se anunță însă din *Triest* e mai mult decăt o faimă ori o glumă, e ceva foarte serios și îngrijitor.

Mai mulți soldați din regimentul de infanterie 97 au făcut o mare demonstrație din cauză că nu vor fi concediați la 1 Octomvrie. Au eșit din casarmă și pe una din stradele orașului au început să cânte marșul muncitorilor, strigând:

— *Nu vrem să mai servim de la Octomvrie începând!*

Demonstrații au atras multă lume în jurul lor, care îi încurajă și simpatiza cu ei. Într'aceea sosi un sergent, care pro-

bălt'oce, unde să scaldă g'ăgăind totă ziua g'ăsecele și rațele. Înaintea verandei, unde steteau mai nainte teii și auțiai b'izăind albinele de la „Mănăstirea roșie“, acum erau nisce grămeđi de nășip pe cari scur-mau g'ăinile.

Veranda p'ărăsită este acum fără umbră. La masa veche, m'ancată de cari, pe care era un ulcior cu apă, un p'ăhar și un blid cu bobes*) ședeau trei inși: stăp'ânul Morit Wolfsohn, negustorul de lemne Chaim Zirbelwurm și un al treilea jidov bătrân îmbrăcat într'un kaftan vechi și șois de atlas, av'end în capul cărunt o căciulă cu blană de veveriță. Acesta din urmă este rabinul călător și făcător de minuni din Luchow: Moise Parcher. Ca făcător de minuni, el t'ămăduesce pentru prețul de câte cinci raniș**) cu sentințe din Talmud și din Thora pe bieții jidovi habotnici, ajunși la vre-o neputință. Ca rabin călător, mijlocesce gheșefturi ertate și neiertate. Rebachul cel mai bun îl face pe la jidovii cei bogai, ca „șadchen“, adică ca staroste.

*) Nahut.

**) Fiorini.

Cei trei jidovi șed la masa murdară și mestecă năhut scuipând cojile în palmile lor murdare, apoi le aruncă la g'ăini și sbieră și se sfădesc, în cât r'esonă departe în parcul pustiu. Asta va să dică la d'ensii că... vorbesc de afaceri.

După-ce au sbierat și au h'ărhăit o bucată de vreme, înjurându-se unul pe altul, rabinul făcător de minuni scuipă o gură plină de coji de năhut la g'ăini și apoi dice sentențios: „Voi sunteți omeni cinstiți, ați încheiat unul cu altul o afacere bună. Tu Morit trebuie să furnizezi lemnele, ér Chaim trebuie să le plătescă“.

„Wi haist, iach muss liefern?“ Cum să furnizez? strigă Morit Wolfsohn. „Mi-am stîrpit pădurile, mi-am stricat parcul cel frumos. Ce să mai furnizez? Nu mai am de unde?“

„D'ér eu am contract cu tine“, strigă Chaim Zirbelwurm. „Trebuie să furnizezi, séu de nu, trebuie să plătesci amendă (gl'obă), decă eu nu pot furniza“.

Rabinul vine cu un sfat: „Să faceți o împăciuire cinstită. Amendă n'o fi d'or așa de mare“.

„Cum n'o fi mare!“ strigă Chaim Zirbelwurm. „Cinci mii de raniș sunt bani nu

voacă pe soldați să nu mai cânte. Soldații s'au supus, însă când publicul începuse să vocifereze și să fluere, au început și ei din nou demonstrația. Injurau pe ministrul de război și unul din ei aruncându-și baioneta și chipiul, jură că nu va mai servi. Atunci sergentul scose sabia și provocă din nou pe soldați să se retragă. De astă dată însă nu fu ascultat și vădând că e rău, fu silit să se refugieze.

Demonstrații începură să cânte din nou, însoțiți de public, care demonstra și el. O patulă mai mare le ținând în curând drumul, dăr soldații fugiră și numai 6 din ei au putut fi arestați.

Etă ródele „luptei“ obstrucționistilor!

SCIRILE ȚILEI.

— 23 August v.

Hram și parastas. Duminecă în 17 (30) August s'a serbat în biserica sfintei Adormiri din Brașovul-vechiu un parastas, hramul acestei biserici, o frumoasă solemnitate prin preotul local Iosif Maximilian. După sf. liturghie, au urmat rugăciunile parastasilor și hramul bisericesc, apoi procesiunea în jurul bisericii. Mormintele din cimiteriu erau frumos împodobite cu flori. După săvârșirea rugăciunilor a urmat reîntrirea în biserică, unde preotul eșind în ușa altarului, a adresat poporului câte-va cuvinte, arătând însemnătatea acestei festivități religioase.

Alegere de preot. Duminecă 17 (30) August a. c. s'a făcut din nou alegere de preot în Satulungul Săcelelor, după ce întâia alegere a fost cassată. Alegerea a decurs sub președința protopopului tractului Brașov, a d-lui Voina. Lupta a fost încordată. Au venit mulți alegători din mari depărtați. Resultatul alegerii a fost, că preotul Romulus Verzea a primit 88 voturi, ér învățătorul Zenovie Popovici vre-o 113 voturi. Cel din urmă a fost așa-dér declarat ales.

Inginer de mine. Aflăm cu plăcere, că d-l Christian Kertsch fiul d-lui Kertsch inginer al orașului în pensiune, a depus cu succes foarte bun esamenele și a luat diploma de inginer de mine în Leoben. Tinerul Kertsch, după ce va visita rudele sale în România, va merge în Boemia spre a-și înmulți cunoștințele, făcând praxă prin minele de acolo.

Museu industrial în București. „Universul“ aduce scirea, că ministerul domeniilor va înființa în anul acesta în localul ministerului un muzeu permanent, în care vor fi espuse produsele stabilimentelor industriale din țară. Acest muzeu va reprezenta mersul industriei în România de la începutul ei și până astăzi. Toți industriașii și fabricanții din țară au fost

invitați se trimită lucrări de ale lor, cu deosebire lucrările cu cari se vor infățișa la espoziția asociației ómenilor de științe. În espozițiunea ministerului se vor espune și mai multe produse fabricate, dăr și material brut, transformat, de la starea în care se aducea la fabrică până la produsul fabricat.

Serbarea de la reg. 3 de artilerie din București. În ziua sf. Mării, s'a celebrat cu mare pompă patronul reg. 3-lea de artilerie din garnisóna București. Casarma, curtea și parcul regimentului au fost foarte frumos decorate și împodobite cu stéguri tricolore și ghirlande de flori aranjate în mod admirabil. La órele 10 a. m. s'a oficiat serviciul divin la care a asistat d-l colonel Orezeanu, comandantul regimentului, înconjurat de ofițeri și de întreaga trupă. După terminarea serviciului au trecut în sala de banchet, care era frumos decorată cu verdéță, panoplii cu arme și ghirlande de flori. Dómnenele domnilor ofițeri au luat parte la acest banchet, ceea-ce a dat mai mult farmec și animație petrecerei. Primul toast a fost închinat de d-l comandant Orezeanu în sănătatea M. S. Regelui, apoi în sănătatea d-lui Dimitrie Sturdza, ministru de război, etc. În urma banchetului a avut loc o reprezentație teatrală ce s'a dat de către ómenii de trupă sub conducerea sergentului furier Radovici. Una din cele mai spațioase săli din ale căsărni a fost aranjată pentru teatru. Decorația sălii era admirabilă. S'au jucat piese cu subiecte patriotice și episoade militare, cu multă vervă și dibăcie în interpretare, de către soldații regimentului. Serbarea s'a terminat la órele 5 1/2 p. m. lăsând tuturor, ofițeri și soldați, impresiunea unei serbări plăcute.

Progres îmbucurător. Cetim în „Dreptul“, că o parte din mǎestrii români din Lugos pǎtrunși de folósele ce resultă din convenirile sociale, de mult s'au ocupat cu idea, că ar fi bine, ca timpul liber de care dispun mǎestrii români s'el petrecă la o altă ocupându-se cu lectură și discutând ei între ei afacerile lor industriale. Inițiatorii acestor conveniri au închiriat deja spre acest scop un acomodat local, care Dumineca trecută la órele 11 a. m. s'a sfințit și predat spre folosință. Actul sfințirii l'a săvârșit pǎr. Nicolae Birescu, fiind de față atât mǎestri, cât și inteligenți în număr foarte frumos. După sfirșirea actului de sfințire, toți óșpetii au fost invitați la o masă bogată de gustare, la care cântau renumiții lăutari români cu fanfare din Brateiu. În decursul mesei a toastat din partea inteligenței române Dr. St. Petroviciu și Dr. Dobrin, ér din partea mǎestrilor Vasile Iorga, Iuliu Tuculia, Constantin Bogdan, Alex. Lupea și Iosif Ignea, cari au accentuat folósel ce resultă

din aceste întruniri. Toți au fost veseli și voioși, că au ajuns mǎestrii a face prin aceste întruniri un pas spre progres. Le dorim și noi, ca începutul acesta modest, rezultat îmbucurător să aducă.

Turburări în Rusia. În Elisabethgrad, provincia Cherson, au avut loc foarte mari turburări, în urma punerii în grevă a calfelor de brutari, a zidarilor, vǎpsitorilor și a lucrătorilor din alte branșe. Greviștii au jefuit mai multe prǎvălii. S'au întâmplat ciocniri sângeróse între ei și poliție. Liniștea abia a putut fi restabilită. S'au făcut numeroase arestări.

Avis. Membrii corului bisericeii rom. gr. or. din Brașovul-vechiu fac cunoscut publicului român aranjarea unei petreceri populare împreună cu teatru, declamațiuni și cântări urmate de joc, Duminecă în 7 (20) Septembrie a. c. în sala hotelului „Orient Nr. 1“. Programul acestei petreceri se va publica în Nr. viitor de Duminecă.

Licitatiunea benevolă anunțată în hala de vândare pe țilele de 7, 8 și 9 Septembrie a. c. pentru mǎrfuri de tǎmplarie, strungărie și tapetărie, din cauze neprevădute a fost amânată până la alte dispoziții. Pentru administrația halei de vândare (ss) F. I. Lotz.

Concert artistic. Joi, în 10 Sept., se va da în sala de concerte (Redută) un concert artistic de cântăreța de concerte *Lula Mysz Gmeiner*, cu binevoitorul concurs al d-lui director de musică R. Lassel.

Necrolog. În Băile-Herculane a încețat din viață la 3 Septembrie *Luisa Jurjanescu*, móșe diplomată, în etate de 55 ani.

Concert. Măne, Duminecă 6 Sept., musica orășenescă va da un concert în sala de la hotel „Europa“. Inceputul la órele 8 séra. Intrarea 60 ban. Se va cânta și „Rapsodia română“ de Ionescu.

Musica la promenada. Musica orășenescă va cânta săptămâna viitoare pe promenada de jos: Duminecă la órele 11; Marți la 5 1/2 d. a. Joi la 5 1/2 și Sâmbătă la 5 1/2.

La casa de tir (Schützenhaus) se va da măne séra Duminecă (6 Sept.) o „noapte Venețiană“ cu foc de artificiu. Măncări și beuturi bune.

Un învățcel de tipografie găsesc imediat loc într'o tipografie română. Cei ce vor avé clase mai multe de școle medii vor fi preferiți. Informațiuni la administrația „Gazetei Transilvaniei“.

Un jubileu dublu.

Domnule Redactor!

Dumineca trecută, în 17 (30) August a. c., s'a serbat în liniște și cu pietate în Stupinile Brașovului jubileul de 50 de ani al preoției bătrânului presbiter al acestei harnice comune române brașovene, a d-lui *Iosif Maximilian*, și totodată jubileul de 50 de ani al căsătoriei acestuia cu d-na preotésă *Elena*, fiica răposatului preot Popovici din Țințari. Nunta de aur s'a amânat din Octomvrie, când erau impliniți 50 de ani ai căsătoriei, pe ziua acésta.

Intréga serbare, pot dice, a avut un caracter familiar, căci veteranul preot cu fiul d-sale, capelanul, ca părinți sufletesci, forméză dimpreună cu poporeni credincioși din Stupini așa dicénd o singură familie mare.

În diminéța țilei de Duminecă venerabilul preot și soția sa au fost felicitați de către o delegație a fruntașilor comunei, de către episcop și etc. S'a ținut apoi sf. liturghie în biserica din Stupini, unde au slujit d-l protopop Traian Puticiu, ginerele părechei jubilate, dimpreună cu capelanul Iancu Maximilian.

Pe la încheierea serviciului divin numitul d. protopop a cetit cu voce tare și mișcătoare frumoșele rugăciuni de mulțămire, în care timp venerabila păreche jubilantă a inghenunchiat înaintea altarului. De față erau poporeni în număr mare, apoi membrii familiei preotului jubilat și mai mulți amici din împrejurime.

După ce am ieșit din biserică a urmat o mică libațiune în casa capelanului și apoi jubilanții cu toți cei invitați s'au reîntors cu trásurile la ospitala casă a bătrânului preot. Aici s'a dat o masă strălucită în onórea țilei, cu care ocaziune s'au sărbătorit prin toasturi bine simțite jubilanții, cari se bucură în Brașov de stima și simpatia generală. Au sosit și multe telegrame de felicitare, între cari amintim cu deosebire două: una din partea Metropolitului Ioan și alta din partea episcopului Ioan de la Arad. Petrecerea a fost veselă și animată. Spre séra a sosit și d-l protopop al tractului Voina, care fusese reținut peste ȓi la alegerea de preot din Satulung.

Membrii numărósei familiei Maximilian au fost toți de față, a lipsit numai unul din ginerii jubilanțului, d-l protopop V. Hamsea din Lipova, care fú reținut de oficiul său.

glumă. Iach mach keinen Ausgleich. Der Moritz muss zahlen.“ Nu mă invoiesc la pace. Să plătescă Moritz.

„Iach țol nix!“ Nu plătesc nimica strigă Moritz Wolfsohn. „Tu, rabine, mai băgat în acest gheșeft, unde mi-am perdut banii, tu trebuie să plătești amenda!“

„Apoi de unde era eu să știu, că te bagă într'un gheșeft, pe care nu-l poți implini? Decă nu furnizezi, trebuie să plătești!“

„Cum să plătesc eu cinci mii de raniș!“ sbiară Moritz Wolfsohn, tremurând de mânie. Ce cređi, că mi-oiți vinde curtea și m'oiți duce să fac negustorie cu năhut și „hâis mǎlais?“

De-odată sar toți trei de pe scaune, alérgă pe verandă ca turbați în sus și în jos, țipă și se injură unul pe altul: „Hoțule! tilbarule! Du Ganef! Du Parch!“

După-ce s'au obosit de alergat, se aședă érași la masa mǎncată de cari, mes-tecă din nou năhut, scuipea cojile érași, dăr nu le mai scuipea în palmă, ci de a dreptul gǎinilor și își potolesc setea din unul și același pǎhar murdar.

(Va urma.)

Trad de Onița.

Sgârcitul pocăit.

Piesă teatrală - populară în două acte.

— Pentru sărbătórea Nascerii Domnului. —

De George Oprea.

(Fine)

Actul II.

(O odaie simplă cu o ușă în fund și la stânga. În odaie o masă și un scaun, de a stânga o laviță. Pe masă o carte de leg.)

SCENA I.

Judecătorul și un servitor. Mai târziu Melchior și Ana.

Judecătorul: Au venit partidele?

Servitorul: Da, mă rog, sunt afară.

Judecătorul: Să între.

Servitorul: Indată. (Ese și se reîntorce numai de cât cu Melchior și Ana cu cei cinci copii ai săi, cari după intrare fac un compliment judecătorului. Servitorul ese.)

Judecătorul: Dumnețeu a sădit pacea pe pământ, dorind ca toți ómenii să trăiescă în pace și mulțumiți unul cu altul. Înaintea lui Dumnețeu sunt toți egali, bogat și sérac, domn și servitor, puternic și slab, mare și mic. Nu e virtute, ba este

neplăcut înaintea lui Dumnețeu și a ómenilor ca bogății să asuprască pe cei séraci, domni să tragă simbria servitorilor, cei puternici să prigonescă pe cei mai slabi, cei mari să chinuescă pe cei mici. Aceste sunt păcate strigătóre la ceri, și orî cât de târziu, ele însă se răsbună asupra acelor, cari le comit. În virtutea acestora vǎ rog, ca să urmați voința lui Dumnețeu și să vă împăcați cum va fi mai bine. Și asta este chemarea mea de judecător, ca mai întâiu să vă propun pacea, care e atât de folositoare pentru totă lumea și în totă privința.

Melchior: Judecătorule, cum vrei pacea eu nu înțeleg. Femeia acésta mi-i datóre, după cum v'am arătat în piră, și trebuie să-mi plătescă în timpul cel mai scurt atât capitalul, cât și interesele. Decă o pace contrară ar fi păgubitoare pentru mine, și ce-i al meu nu pot să las.

Ana: Dreptele judecător, nu știu cum vrea acest domn pacea. Să mă ferească Dumnețeu a tral din sudórea altora. Dăr mă rog să fiu ascultată și veți vedé decă nu am făcut tot ca să pot mulțumi pe acest om. E drept, că de trei ani fi sunt datóre. Inșé de atunci într'una s'a

folosit de aceste brațe la munca sa, de câte-orî a voit. Și pentru ce? Ca să-l pot mulțami și să mă aștepte. Dumnețeu mi-a ținut puterea și sănătatea și am muncit ȓua, nóptea, și de multe-orî puteam să-i plătesc datoria, însă tot-déuna imi veniau înainte alte lipsuri arđétóre și așa nu puteam plăti. Ce era să fac? Sunt singură cu cinci copii mititei, cari nu pot încă să câștige nimic, eu trebuie să le câștig ca să-i susțin de pe o ȓi pe alta. Alte mijlóce de câștigat nu știu, de cât muncă dréptă binecuvântată de Dumnețeu. Așa vreau să cresc și copiii, să fie temători de Dumnețeu, muncitori, cinstiți, de omenie și cu dreptate. Adevérat, că dând drumul filor mei la cerșit, ar ușura o parte din sarcina mea. Dăr cine imi va garanta, că din acești copii cerșitori nu vor éși ómeni stricați, periculoși pentru lume, făcându-se bețivi, leneși, hoți? De bună semnă că în societatea celor réi și ei se vor face réi, urgisiți de Dumnețeu și ómeni, pierduți pentru mine și iubirea mea de mamă și ar batjocuri pomenirea tatălui lor, care nu le-a lăsat avere, de cât un nume bun, cinste și onóre, caracter nepătat. Voind să scap de aceste rele, de acésta tortură,

Ōspetii din Braşov s'au reintors numai s'era t'arziu.

Las s'e urmeze acum unele date biografice, ce le-am cules:

Parochul din Stupinele Braşovului *Ioan Maximilian* s'a n'ascut la a. 1827, în comuna Lancremii, comitatul Sibiiului, din parinţi plugari.

Cunoscintele elementare şi le-a c'astigat în şcolă din comuna natală. Se înscrise apoi la şcolă primară din Alba-Iulia, după absolvirea căreia continuă studiile la gimnasiul catolic de acolo până în clasa I-mă filosofică (cl. VII-a gimnasială.) Erump'nd revoluţia, fu necesitat a întrerupe studiile gimnasiale.

După domolirea revoluţiunei, se înscrise ca ascultător al studiilor teologice în Seminarul gr. or. din Sibiu. După absolvirea teologiei, din munificenţa unchiului său avut Mihail Maximilian, protopopul Haşegului, urmă ca ascultător extraordinar la facultatea filosofică din Cluşiu.

Murind unchiul său îşi întrerupse din lipsă de mijloce studiile filosofice şi se aplică la a. 1852 ca învăţător în Satulung din Săcele, în care an se căsătorii cu *Elena* fiica parochului *Popovici* din Ţinţari.

După un an fu ales ca paroch în *Stupinele Braşovului*, o mică parochie de clasa III-a, unde a servit fără întrerupere până la anul 1902, când din cauza bătrănelor lăsă înţreaga funcţiune preoţescă capelanului său (fiului său celui mai mic.)

Model de preot s'irguincios şi conştiencios, cu pilde alese, cu bl'ndete şi înţelepciune şi-a păstorit şi edificat *Iosif Maximilian* mica sa turmă în religiozitate şi moralitate, aşa ca poporul din Stupini şi astăzi, când curentul este în genere atât de nefavorabil desvoltării religiosemorale, se distinge în primul rând prin purtarea sa religioasă-morală în întreg tractul protopopesc.

A pus de cu bună vreme o basă solidă la formarea unui fond bisericesc din care, ajutorat mult şi de zelosul său capelan, a edificat o şcolă frumoasă, care ar face onore şi altor comune cu popor mai numeros.

Preotul Maximilian a dat frumoasă pildă prin spiritul său de economie şi prin munca sa pe terenul agriculturii. Deşi la început sărac, îi succese încet-încet a-şi acuira o frumoasă stare materială, care îi făcu posibil, deşi cu multe greutate şi jertfe, a-şi creşte numărul sa familie constatătoare din 5 copii, dându-le o educaţiune destul de alasă.

A.

Adresăm şi din parte-ne cu această ocaziune mult meritatului preot jubilant al Stupinilor şi stimatei sale soţii, cele mai căldurose gratulaţiuni, dorindu-le sănătate şi viaţă îndelungată!

Dela adunarea pentru Fond de Teatru.

Cetitorii numărului nostru de Dumineca sciu, că zilele de 28 şi 29 August au fost zile de mândrie şi înălţare sufletească pentru Românii din Sebeşul-săsesc şi împrejurime, zile de vesele şi însufleţitoare serbători naţionale româneşti — căci în acele zile s'au ţinut acolo adunarea generală a „Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român”. Pentru-ca cetitorii acestui număr s'e aibă cunoştiinţa şi de celc ce s'au mai petrecut, vom mai însemna următoarele.

În s'era zilei prime (28 Aug.) s'a dat *Concert şi Teatru*. A cântat frumos corul reuniunii meseriaşilor români din Sebeşul-săsesc, cântări populare româneşti. D-l Octavian Mureşanu a cântat cu multă pricepere şi sentiment: „Ce te legeni codrule” şi „Solomone căpitane”.

Reprezentăţia teatrală a reuşit splendid. În „*Greva fierarilor*”, monolog de Francisc Coppée, d-l Zach. Bărsan, cunoscut cetitorilor noştri din lucrările sale literare publicate în foia noastră, a fost la culme. A sciu s'e predee atât de escelent monologul, încât pe toţi i-a transpus şi tuturor li-a stors aplauze meritate. Artistului i-s'a oferit o cunună de lauri. Comedia într'un act „*Între patru ochi*” şi „*Trecătorul*” au reuşit tot aşa de bine.

În s'edinţa a doua (29 Aug.) s'a cetit raportul general al comitetului. Avera societăţii e de 331,309 cor. 46 bani. În s'edinţa această comitetul a propus s'e se trimită un tiner talentat în streinătate spre completarea studiilor dramatice. S'a primit. S'au cetit şi desbătut toate rapoartele comisiunilor.

La invitarea Brădenilor, adunarea viitoare s'a hotărât a-se ţine în Brad.

După închiderea adunării s'a ţinut *banchet* cu multe şi frumoase toaste, *er s'era s'a dat un splendid bal*, la care costumul românesc a fost bine reprezentat.

Mai amintim, că în ziua primă (28 Aug.) întreg comitetul cu preşedintele în frunte şi urmaşi de un număr public, au făcut la orele 5 d. a. un peregrinagiu la mormântul regretatului *Alexandru Roman*, fost membru distins al societăţii, membru al Academiei Române, profesor de limba şi literatura română la universitatea din Budapesta, diarist şi bărbat politic distins, mare şi înflăcărât naţionalist. La mormânt, d-l Iosif Vulcan printr'o cuvântare a arătat cine a fost Ales. Roman, meritele ce şi le-a c'astigat pentru luminarea şi progresul poporului român. S'a depus pe mormânt o frumoasă cunună în numele comitetului societăţii.

*

După discursul, cu care d-l Vulcan a deschis prima s'edinţa a adunării, a luat cuvântul d-l asesor consistorial Dr. Miron E. Cristea şi ca delegat al comitetului central al „Asociaţiunei” salută societatea soră prin următorul discurs:

Venerate domnule president!

Onorat comitet central!

Mărită adunare generală!

Adunările generale ale societăţilor noastre culturale mai însemnate au devenit de obicei adevărate zile de frumoşie şi însufleţitoare serbători naţionale, la cari se întrunesc toate păturile sociale ale n'emului nostru românesc, de jos până sus.

Manifestaţiunile şi prestaţiunile culturale din zilele acestor adunări deşteptă în sufletul tuturor participanţilor nu numai mângâiere şi bucurie, ci adese-ori chiar mândrie naţională; *er* acestea contopindu-se într'un sentiment general, produc un astfel de curent favorabil, care nu numai adie plăcut şi răcoare fruntea Românului, dogorită de zădăruşii şi greutatea d'luicelor necazuri, ce-l apasă, ci electrizează cu multă tărie pentru un şir de ani câte un ţinut întreg: trezind în toţi filii n'emului dragostea de limba noastră cea plină de farmec şi dulceaţă, de porturile noastre ţărăneşti, cari în gust şi frumoşie abia au păreche, de datinele şi obiceiurile strămoşesci, de neîntrecutele jocuri şi dansuri naţionale, de cântarea şi muzica noastră, care a stors de multe-ori admiraţiunea celor mai culte popore; şi cu un cuvânt, dragostea de toate însuşirile şi virtuţile, cari compun individualitatea noastră etnică, firea noastră de Români.

Paţine dintre instituţiunile culturale ale poporelor cu conştiinţa de sine vie sunt în stare a lucra mai cu efect pentru păstrarea, apărarea, cultivarea şi nobilitarea acestor preţioase bunuri strămoşesci, ca şi un teatru naţional, d'er firesce, numai dacă acesta este astfel întocmit şi organizat, ca s'e fie accesibil pentru cercuri cât mai largi, decât nu este numai o şcolă de estetică teoretică, un loc de distracţie, de plăceri şi emoţiuni artistice, ci şi un templu, în care cele mai însemnate arte într'o armonică contopire şi conlucrare tind la combaterea relelor sociale, la delaturarea viciilor şi patimilor, spre îndreptarea şi nobilitarea moravurilor, spre deşteptarea şi lăţirea virtuţilor de tot soiul, spre cultivarea frumosului şi adevărului, şi prin aceasta mai ales spre formarea caracterelor, fără de cari înălţarea n'emului este cu neputinţă.

Teatrul nostru trebuie s'e fie o instituţiune, care realizând toate însuşirile cele bune ale unui individ, ale poporului, s'e ne împintene la desvoltarea şi iubirea lor, s'e fie o galerie, pe care s'e ni-se înfăţişeze toţi bărbaţii glorioşi, toţi eroii şi vitejii trecutului nostru, şi, reinviaţi s'e îmbărbăteze cu elocvenţa caldă şi cu t'aria convingerii lor, pecetluite adese-ori cu sângele lor de martiri, pe filii şi nepoţii lor la fapte măreţe pentru apărarea şi înălţarea n'emului şi a patriei, în care zac osemintele scumpe ale at'ator glorioşi parinţi şi strămoşi.

De câte-ori mă gândesc la teatrul naţional, ce cu toţii dorim a înfiinţa, pe

dinaintea ochilor fantasiei mele trec mulţime din cele mai fermecătoare scene scose din traiul poporului nostru românesc; şi mă cuget: cât de mult s'ar pute potenta dragostea noastră către acest popor şi către viaţa lui, decât asemenea scene într'o armonică şi artistică încopciare le-am ved'e produse pe bină, de către astfel de persoane cu creştere de artiştii, din gura cărora graiul nostru devine mai fermecat şi din mişcările cărora ţinuta Românului îţi răpescie înţreaga simpatie.

Ce plăcere, ce emoţiuni artistice, ce mişcare nu s'ar nasce în sufletul nostru, ved'nd de es., că de-odată apare pe scenă un moţ cu nedăspărţitul lui soţ. cu calul său, înc'arcat de vasele confecţionate din braşii munţilor noştri apusenii, calul înaintând a lene, *er* moţul cântând cu duiosie:

Plecat'a moţul la ţ'era,
Cu cercuri şi cu ciubară, —

ori:

Munţii noştri aur p'ortă,
Noi cerşim din p'ortă 'n p'ortă!

O scenă ca această, după părerea mea — reamintindu-ne multe neuitate momente din trecutul nostru — ar fi în stare mai mult ca ori-ce vorbire înflăcărâtă şi plină de puternice argumente a determina pe mulţi s'e-şi iubescă cu îndoită dragoste n'mul şi s'e lucre din toate puterile la ridicarea lui.

Mie mi-s'a întemplat, asistând ca student la reprezentaţiunea operii „*Fluerul fermecat*” (Die Zauberflöte), că în loc de sceneria altcum admirabil decorată a operii, par'că vedeam nise încantătoare liveşti dintre romanticii codrii ai munţilor noştri şi în loc de armoniile eşite din pena măestră a lui Mozart, par'că auđiam sunetul duios, eşit din fluerul fermecat al unui ciobanel român, rumen la faţă şi chipeş, cântând în mod p'etrundător totă jalea codrilor, tot dorul văilor şi câmpiilor, pe cari le stăpănescie şi totă dragostea către turma şi idilica sa ocupaţiune.

Eu cred că şi numai amintirea acestor, altcum prea cunoscute scene, ne deşteptă regretul, că nu ne este dat încă a le ved'e pe bină, a avea, cu ochii trupului, şi nu numai a ni-le închipui cu fantasia.

Astfel, precum am atins în cele d'ise până aci, imi închipuesc eu, că are s'e fie teatrul român, adevăc o instituţiune cu importanţă misiune culturală, *er* nu o instituţiune de soiul acelora. despre cari poetul Ovidiu a d'is: „*Inchid'ţi teatrele, căci ele 'es-p'andesc s'eminţa r'elui!*” (Trist. lib. II)

Lipsa unui teatru român bine condus este mare, şi pretutindenea cu atât mai simţită, cu cât pe d'ice mergem, cu regret trebuie s'e facem trista esperienţă, că ni-se pângăresce până şi în cele mai ascuise şi retrase ţinuturi din creerii munţilor viaţă idilică şi originală de odinioară şi prin această ne pier cântecile, dispar dansurile*, ni s'e

* Nu de mult eram oşpele unui ţ'eran cu frumoşă stare materială din o comună situată în munţi, apr'ope de Moldova. Era ziua lui Macaveiu Ursul. Poporul ţine serbătoare, ca s'e nu mănance ursul vitele. Ţ'eranul frunţaş însă avea după obiceiul locului tocmai clacă. Toate puterile de lucru din apropiere erau de faţă. Un lan întins de orz a fost în grabă secerat, căci toţi se g'ndeau la

care mă om'ără cu zile, rog pe acest domn aci înaintea legii, s'e primescă încă o parte din datoria de bani, şi de rest precum şi de bucate s'e mă mai aştepte.

Melchior: Nu, nu s'e p'ote. Filosofia ta a fost frumoşă, însă nu te va sc'apa, ca s'e nu plătesci tot, şi încă acum.

Judecătorul: Nu rămâne altceva de cât s'e-i vindem casa, *er* pentru rest va sta închisă.

Ana: Dumneşle, nu mă lăsa! Dragii mamei.

Melchior: Aşa s'e fie.

Judecătorul: Totuşi n'ar trebui s'e fi aşa tiran, veđi că-ţi promite că-ţi va plăti

Ana (cade în genunchi înaintea lui *Melchior*). Ah! d'or nu vei face aşa ceva! N'o face pentru aceşti s'ermani mititei, ei vor răm'anea pe drumuri, străini de mamă, fără adăpost, vor cerşi pe la uşile omenilor şi vor fi alungaţi, că cine se va îndura de ei în lumea această bl'stemată? Se vor risipi în toate părţile, se va încuibă r'el în inima lor, vor per'i s'ermanii, vor peri de f'ome, sete şi frig, ori prin închisorii. D'omne unde s'e alerg, ce s'e fac?

Melchior: M'e rog s'e se aplice legea.

Ana: Nu te temi de peccatul ce-l faci? Nu, nu, tu nu eşti mamă, tu nu sci

ce-i durerea de mamă, (esaltată) eşti un monstru, o pi'etră nesimţitoare, o fi'eră cruntă. Nu te temi de r'ebunarea lui Dumneşle? Nu sci că ce ţie nu-ţi place altuia s'e nu-i faci? (plâng cop'it în jurul ei asemenea).

Judecătorul: Mi-se pare, că d-ta voesci s'e nefericesci această familie cu totul; (arătând spre copii) aibi milă barem de aceste inimii fragede, cari fără vina lor sunt pierduţi pentru Dumneşle şi societatea omenescă. Cu greu mă voi decide la ceea ce ceri.

Melchior: (cu ironie) Judecătorule, at'ata bărbătie ai înaintea unor lacrimi femeiesci?

Judecătorul: Om tiran ce eşti! Pe mine nu mă înm'oe lacrimile acestei femei, ci sorţea acestor mititei mă înspăim'entă. Ce vor deveni ei într'o societate de omeni stricaţi? Ore femeia această nu va muri în dureri, sciindu-şi pe cop'ii s'ei nefericiţi? Mulţamesce-te cu căsuţa lor! Braţele acestei mame vor sci munci, agonisându-şi un adăpost pentru sine şi prunuc'ii s'ei.

Ana: Ah! Judecătorule bune! ia-m'e sub scutul t'eu şi Dumneşle s'e-ţi r'esp'ăltescă cu bunătăţile sale.

Melchior: Judecătorule, te rog s'e aplici legea, s'eu de nu, vor mai fi şi alţi judecători.

Judecătorul (băt'nd în masă *Servitorul* (într'nd sp'ariat) Poruncesce stăp'ane!

Judecătorul: D'ù în închisore de-o camdată pe femeia această.

Ana: Ah! monstru şi tiran urgisit! Şcumpii mei copii.... (cade în genunchi şi în c'ote, cop'it plâng şi strigă: mamă, mamă nu ne lăsa.)

Servitorul: Stăp'ane!

Judecătorul: Ce e? (Se aprinde foc bengalic.)

Servitorul: Tot oraşul e în ferbere, lumea fuge, al'ergă în toate părţile, faime...

Judecătorul (sp'ariat) Ce e? spune ce este?

Servitorul: Nu sciu ce a fost, însă al'ergă mulţime de omeni pe strade, auđiam cântece frumoşie ca de űngerii, lumea vorbesce, că s'a n'ascut Mesia, al'tii că un împ'erat nou, al'tii d'ic că-i sfirşitul lumii. Apoi par'că s'a deschis ceriul şi s'e vede o lumină orbitore, în cât unii cad jos de spaimă, al'tii fug, unii cântă, în sfirşit trebuie s'e fie o minune mare, s'e mergem s'e vedem.

(Judecătorul şi *Servitorul* es repede şi *Melchior* răm'ane ca împetrit de spaimă).

Ana (ridicându-se de jos) D'omne Dumneşle nu mă lăsa! (Foc bengalic.)

Melchior: Ce s'e fie? Ce s'e fie? (merge repede spre uşe şi vede pe cineva venind) Dumneşle, ce ved? Indurare, îndurare! (Cade în genunchi cu mâinile ridicate).

SCENA II.

Melchior, Ana, űngerul Gavril.

űngerul Gavril (în haine albe) *Melchior* sc'olă!

Ana (cade în genunchi de nou.)

Melchior (se ridică înspăim'entat şi tremurând se retrage înapoi lângă *Ana*). Dumneşle, fi-mi îndurător şi mă i'ertă. (Privesce spre cerii.)

űngerul Gavril: *Melchior*, tu ceri îndurare. Tu însă ai asuprit pe v'edua această fără nici o milă şi ertare s'e-i dai nu ai voit. Indurarea, mila e temelul iubirei de Dumneşle, tu însă nu sci ce sunt acestea, eşti împetrit la inimă. Bogăţia şi-a t'impit simţirile. Unde sunt legile strămoşilor t'ei? Le-ai scris în inima ta? Dumneşle s'e îndură numai spre cei cari au iubire de el şi de apr'opele lor. Privesce spre v'edua această s'eracă cu cinci copii. Ea nu înşală, nu fură, nu ră-

schimbă și corcesce portul..., ceea-ce este nu numai o pagubă, ci poate deveni chiar o mare primejdie pentru viitorul traiului românesc.

Un început, care se-și estindă atențiunea și în direcțiunile acum indicate, se impune deja de acum.

Spre liniștirea noastră ne servesc însă faptul, că de-o parte bărbații, cari stau în fruntea Societății pentru crearea unui fond de teatru român, ne oferă deplină garanție, că au priceperea de a face acest început; și de altă parte sprijinul onoratului public român și însuflețirea, cu care se grupază în jurul acestor fruntași, ne întăresc în speranță, că acel început va succeda și va prinde rădăcină tot mai puternice.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, care m'a emis la acest adunare generală, dimpreună cu d-l Dr. Liviu Lemenyi, și în numele căreia am deosebită onoare de a vorbi în această ilustrațiune, se bucură din adâncul sufletului tuturor membrilor săi de tot progresul, ce-l face Societatea pentru crearea fondului de teatru, bine știind, că în ultima analiză ambele societăți ridicarea culturală a poporului român o intenționează.

Este deci datorința fie-cărui Român de la opoacă până la vladică, ca însuflețit de această țintă ideală și măreță, să ofere tot sprijinul său moral și material posibil, spre a se putea cât mai curând realiza câte o parte tot mai însemnată din programul proiectat. Și patrioticul scop, ce-l urmărim — de a crește patriei un număr cât mai însemnat de cetățeni culti și conșcii de cele mai alese virtuți, — ne inspiră speranța, că lucrările noastre vor întâmpina bunăvoința și sprijinul tuturor factorilor din țară.

În această speranță, mult onorat d-le president, onorabil comitet și mărită adunare generală, doresc în numele Asociațiunii, ca activitatea societății fondului de teatru român să aibă succese tot mai frumoase și mai mari, spre binele și înaintarea scumpului nostru popor român, a că-uita înaintare inomis va și trebui să urmeze, decât toți fiții lui vor asculta glasul postului, care ne strigă cu însuflețire, că:

Tot ce avem pe lume, mai măref, mai rar, să ridicăm

Sus pe al lui altar!

Timișoara, 3 Sept. n. 1903.

(Un nou institut de bani românesc.)

Sunt informat, că s'au subscris deja aproape toate acțiunile pentru înființarea noului institut „Păstorul” în Fabric, suburbiul orașului Timișoara, și că în zilele proxime se va convoca adunarea constituantă.

Fabricienii se bucură foarte mult de acest institut, prin care 2000 de suflete

jocul și petrecerea, ce după clacă de regulă urmază. Dér, vă rog ce mai joc! Nică tu horele de odinioară, nici frumoasa corobescă, care mai înainte făcea să gemă pământul sub bătăile iscusite ale feciorilor români, ci streierul, un joc importat, care atât cu portul, cât și cu firea Românului pare a se fi pus în cel mai cras contrast.

pesce, nu minte, ci e dreptă, cu iubire cătră Dumneșeu, cu dreptate cătră omeni, ostenește din zori de zi și până seara pentru sine și pruncuții săi, învățându-i și crescându-i în frica lui Dumneșeu, muncitori, drepti, plăcuți lui Dumneșeu și omenilor. Ea e bună și recunoscătoare față de binefăcătorii săi. Tu însă ești rău, neîndurător, ai voit să o lipsesci și de adăpost acum în vreme de iernă, ba ce e mai mult, ai voit să o lipsesci de fericire și liniștea inimei sale. Nică rugăciunile, nici lacrimile acestor mici copilași n'au putut mișca inima ta împietrită în fără de legi.

Melchior: Dumneșeu nu mă lasă. (une mâna pe inimă) Indurare trimisul lui Dumneșeu, mă pocăesc.

Ingerul Gavril: Tu nu meriți îndurare. Cea mai aspră pedepsă vei lua din mâna dreptului judecător.

Melchior: Dumneșeu ertă-mă! Ah! ce durere. (Punând mâna pe inimă) Inima mea arde în flăcări.

Ingerul Gavril (cătră Ana) Ți tu fiica lui Dumneșeu scólă și mergi la staulul acestui om. Du lacrimile tale noului născut în esle. Că ță mare bucurie ves-

române, cari trăesc în acest suburbu, vor câștiga o mică redută încălțitoare în locul bisericeii, școlei și avutului agonisit din sudorea protopărinților lor, perdut în procesul de despărțire hierarhică cu Sêrbii, prin sentință judecătorească și rămași cu enorme sarcini de spese procesuale pe umerii lor.

Oră cât de puțin, dér „Păstorul” totuși le va servi spre mângăiere și spre ajutor, oră cât de mic va fi el.

Poporul român, care „trage la piața din Fabric” și care până acum și-a acoperit lipsele sale de credit dela institutele existente aci, încă are motive de a se bucura de crearea acestui institut, bine știind, că inițiatorii și fondatorii lui nu sunt conduși de interese numai de câștig material, nu rîvnesc la dobândi mari și la câștiguri senzaționale, nici vor trage folose din momentana strîmțorie a debitorului spre a pute să-ialerge cu doba la casută, ci vor avé în vedere interesele binepricipute bilaterale: să câștige și cel ce dă, dér și cel ce va cere și primi credit dela acest institut.

Devisa creatorilor institutului, precum sum informat, este: a lucra cu regii puține, cu salarii modeste, onest și cu milă față de popor, ca să pótă da și acționarilor câștig, și de la debitori să ia dobândi mici, și se vor feri de a devia cândva de la scopul și ținta de sus.

Prea bine! Sê-l vedem inactivat institutul și ținându-se de „devisă”. — Cor.

Din Murș-Uioara.

— 3 Sept. 1903.

La Uioara, în „orașul de sare”, cum se nu se lege de om impresiile! De treci pe alea cea mare și vești mulțimea ôșpeților de la scâlțile de aci, te simți parcă într'un mare oraș cu minunate locuri de recreare. De te scobori în „cele mai de jos” ale Uioarei, în vestitele băi de sare, cu câte impresii nu te ridică țărași la suprafață coșul, care tot el te însoțise cu câte-va ore mai înainte în regiunile de sare!...

...Vara, mai ales vara, omul, care ră-tăcesce prin Uioara, se depărtază de aci încărcat de impresii!

Vara e plin de viață, e de tot vioiță orașelul acesta. Atunci totă lumea își petrece, se înțelege fie-care în felul său!... Petreceri cu dans sunt multe, pot să dă destul de multe în decursul unei veri în Uioara. De mă întrebați, iubiiți cetitori, de ce caracter sunt, se mai bine de ce caracter pot fi adevăratele (!) petreceri aci, — vești găci cu toții, că alt răspuns nu vă pot da, de cât că: numai *unguresc!* Nu vă mirați! S'ar pute altcum în Uioara, unde

Ungurii dă că „trăesc în cea mai bună în-țel-gere cu concetățenii Valahi”?!... La o petrecere maghiară își pot pe-rece după voia lor (!) și Maghiari și Români, aci n'are să se simtă nimeni jignit: Maghiarii își petrec unguresce; Români, cari participă încă să-și petrecă unguresce, căci dór trăesc în „frățietate”. Numai petrecerile unguresci sunt adevărate petreceri, „lipsite” de oră-ce spirit „dușmănos” de demonstrație. O petrecere cu caracter românesc, o, mă rog, nu pôte fi de cât o „demonstrație”. Să cutezi să joci „Romana”, „Ardeleana” — nu-i asta curat „demonstrație” contra statului?! Și apoi să cutezi să mă inviți pe mine, care-s Ungur, la o petrecere românescă prin invitare tipărită în românesc — o, așa nu ț-i-o pot ierta, căci e o ofensă la adresa mea, invitarea n'o primesc, ca bun „patriot” sunt dator s'o resping. Din contră tu, Române, n'ai să te simți întru nimic ofensat, n'are să te jignescă de loc, decât te invit eu la petrecere ungurescă cu invitare în limba maghiară! Asta e urmarea naturală a „frățietății” (!) dintre noi.

Ță impresii dinainte de petrecerea e la 28 Aug. c.

Sunteam acum în seara de 28 Aug. în sala (pavilionul) unde se ține petrecerea „românescă”. Aranjatorii arată pe față o ôre-care îngrijire de-un eventual fiasco. Se tem ca nu cumva Români, în urma svonorilor răspândite, să nu ia parte în număr mare și să tem mai ales de vre-o eventuală conturbare din partea celor neinvitați... Ôșpeții încep să sosesc... Aranjatorii conduc în sală drăgălașele coconițe. Lumea românescă curge din greu. Încă abia sunt 8 ore și sala e plină de multe părechii vesele, ce vorbesc frumoasă și dulcea noastră limbă. Aprôpe tôte familiile din inteligența noastră din Uioara și împrejurime sunt de față, au venit cu drag să-și petrecă o nôpte românescă. Amintesc, că au fost și de acele familii române, cari au rămas departe, temându-se de nu știu ce! În schimb însă sosesc ôșpeți din mari depărtări, ca din: Abrud, Bucium, Clușă, Frata, Mănarade etc. Aranjatorii au scăpat de-o grijă, deficit nu este.

În sală domnesce veselie, intimitate. Incepe dansul cu „Hora”, după programul frumos desenat de mâna dibace a unei d-șore române din apropierea Uiorii! „Romana” și „Quadrilul” le dansază 80 de părechii. Veselia și însuflețirea e la culme, când începe musica să cânte fig. 6 din „Quadril” pe melodia „Deșteptă-te Române”.

În pauză vorbește președintele petrecerii, administrator interim al M. Decei, Nicolau Galea, răspunde din public cand. de adv. Dr. Ion Giurgiu. După pauză se continuă petrecerea cu aceeași veselie și

însuflețire românescă până 'n zorile zilei. Ôșpeții s'au depărtat deplin mulțumiți cu petrecerea așa bine succedă! Aranjatorii încă sunt foarte mulțumiți, că din cei nepoftiți nu a luat nime parte, și astfel caracterul românesc al petrecerii a rămas ne-pângărit...

Milu.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 4 Septembrie. Maj. Sa a primit ađi pe Khuen-Hedervary, pe Iuliu Andrassy și Carol Hieronymi. Măne va primi pe Ștefan Tisza.

În cercurile politice se crede ca sigur, că Majestatea Sa va însărcina pe ministrul de finanțe Lukacs cu constituirea cabinetului. Concesiuni largi nu se vor face. Numai în ce privește steagul și insigniile se vor face unele schimbări. În procedura penală militară se va pune în vedere numai atât, că apărătorul și acusatul pot vorbi și unguresce, limba de pertractare însă rămâne limba germană. De limbă de comandă maghiară nici vorbă nu pôte fi.

În tabăra kossuthiștilor domnesce mare anărăciune.

Viena, 4 Septembrie. Impăratul Wilhelm va sosi la 18 Sept. în capitala austriacă.

Budapesta, 4 Septembrie. La manevrele de diviziune ce se țin în împrejurimile orașului, mai mulți soldați au pușcat asupra ôșterilor cu cartușe.

Budapesta, 5 Septembrie. Minis- trul de finanțe Lukacs a declarat cu ocaziunea audienței ce a avut o la palat și care a durat o oră, că din motive personare nu pote primi sarcina de a constitui un cabinet.

Semlin, 5 Sept. Mulțime de ôșceri sêrbii fură arestați, din cauză că voiau să cêră darea în judecată a asasinilor regelui Alesandru.

Literatură.

Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra scrierei de curând apărute a d-lui prof. N. Sulică: *Noțiuni generale din istoria literaturii române* (latine), singura scriere competentă de felul acesta la noi, cuprinsă într'o clară și frumoasă limbă românescă. Cartea apărută în editura librăriei N. I. Ciurecu (preț 2 corone), o pot ceta cu folos toți iubitorii de înaintare.

Corul (cântă):

O ce veste minunată
În Vifleim ni-se arată,
Că a născut din duchul sfânt
Feciôra curată

Mergând Iosif cu Maria
În Vifleim să se scrie
Într'un sălaș lângă oraș
A născut pe Christos.

Pre fiul cel din vecie
Ce l'a trimis tatăl mie
Să se nască și să crească,
Să ne mântuască.

Păstorii vedură dară
Din ceriuri lumină rară,
Ei fluerau, îngeri cântau
Toți se bucurau.

După o stea luminosă
Dintre altele alésă
Trei crai după ea mergeau
Daruri aduceau.

Veniți și noi credincioșii
Să cântăm cu cuvioșii
Și în genunchi să cădem
Lui să ne 'nchinăm. } bis.

(Foc bengalic.)

(Cortina cade.)

Tohanul-vechiu, 1903.

tesc ție, s'a născut Mesia, mergi și te închină lui.

(Corul de după culise cântă melodios și încet: Mărire ție Dómne, mărire ție!)

Ana: } Dumneșeu
Melchior: } Dumneșeu sfinte!

Ana (Ese.)

Melchior (cade în genunchi) Iertare, trimisul lui Dumneșeu. Iertare unui păcătos netrebnic, iertare mie celui ce în înfrângerea inimei și cu lacrimile sale își spală noroiul păcatelor. Lasă-mă să ved și eu pe noul născut și să mă închin lui cu lacrimi de pocăință să spăl picioarele lui, și să gust și eu bucuria acestei zile de mărire și pace pentru lume și inima mea.

Ingerul Gavril: Le vei avé făcându-te vrednic de iubirea lui Dumneșeu.

Melchior: Și ce să fac, trimisul lui Dumneșeu, spune mie, netrebnicei ființe crescut în rele?

Ingerul Gavril: Să ierți sêracilor tot, făcând fapte de a-le îndurării în totă viața ta.

Melchior: Jur înaintea lui Dumneșeu și a omenilor, că numai fapte de ale îndurării voi face în totă viața mea, voi împlini poruncile lui Dumneșeu tot-déuna.

Ingerul Gavril: Prin părerea de rău

că ai păcătuit, prin promisiunea făcută, prin înfrângerea inimei și pocăință, ai câștigat îndurarea lui Dumneșeu! Grijește însă să nu ră-tăcesci de nou, că va fi mai greu atunci. Fii fericit! (Dispare. Foc bengalic.)

(Corul cântă nevedut: Mărire întru cei de sus lui Dumneșeu, și pe pământ pace, între omeni bună voire.)

Melchior: Ce cântare îngerescă, ce schimbare, Dumneșeu, ce bucurie și liniște este în sufletul meu.

(Corul: Mărire ție Dómne, mărire ție.)

Melchior (tot în genunchi privind spre cer și cu mâinile înălțate.) Mărire ție Dumneșeu! Mărire ție celui ce ne-ai trimis nouă lumina și această sfântă zi. Mărire ție celui ce ai trimis pacea prin unul născut fiul tâu, sădind fericirea fiilor tãi. Minunate sunt lucrurile tale Dómne și nici un cuvânt nu este destul spre lauda minunilor tale. În mâinile tale nu sunt nici ca un fir de pulvere în fața vântului. Nici când nu voi înceta de a lauda faptele tale și pururea voi urma poruncilor tale!

(Fiind lângă masă în genunchi, își lasă capul între mâni rezimându-se de masă și plânge clătănând din cap și rămânând așa până ce cade cortina.)

Ruga din Cojocna.

Onorată Redacțiune! Ca on. public se aibă o iconă cât se poate de fidelă despre această rugă, imi voi da siliuța a o descrie aci, după propria instituțiune:

Sosind în Cojocna, îndată am mers la biserica cea nouă, care prin frumuseța și armonia ei te frapază. Întrebând despre timpul edificării, mi-s'a răspuns, că s'a edificat la îndemnul d-lui Ioan Hățieganu protopopul actual, care vădând starea deplorabilă a bisericii vechi și necorespunzătoare timpului modern, — însuși a sacrificat pe altarul Domnului, ca premergând cu exemplu bun, poporul să nu se descurajeze. Tot pentru binele și ușurarea poporului a adus un arhitect din Ciachi-Gărbău, care cu un zel neobosit s'a apucat de edificarea bisericii. A zidit o biserică măreață de piatră provezută cu parafolger. — Numai mulțumită îi pot aduce Coșocnenii zelosului protopop Ioan Hățiegan, asemenea și arhitectului Ioan Șandor, cari ambii au merite neperitabile la edificarea acestei biserici și la a căror indemn s'a făcut și ruga.

Dăr se reviu la obiect. Cu vre-o câteva zile înainte de sărbare s'au luat toate măsurile pentru aranjarea festivităților și împodobirea bisericii. — Icona prea curatei V. Maria s'a așezat în biserică pe un pedestal făcut anume spre acest scop.

Esteriorul bisericii ne dă un aspect sărbătoresc. Îndată la intrare în curtea bisericii era bătătoare la ochi inscripțiunea de pe frontul turnului din ghirlande de stejar: „Bucură-te ceea ce ești plină de dar Marie!“, și frumoasa restignire învăluită cu stejar și încunjurată cu gratii de lemn, și o masă pentru sfințirea apei. Pe la intrări de toate părțile și în jurul bisericii asemenea erau podobe de frunze. Toate acestea și poziția nimerită a bisericii îți ofer un aspect plăcut.

După programul, făcut de d-l protopop Hățiegan, serbările s'au început la 5 ore p. m. S'a servit vecernia împreună cu paraclisul Născătoarei de Dumnezeu, la care a luat parte un frumos public din Cojocna și jur. După finirea vecerniei între cântările de evlavie a mulțimei s'a început procesiunea în jurul bisericii, la care s'a alăturat popor și de alte confesiuni, precum și unii, cari veniau din depărtări mai mari. Încunjurarea bisericii s'a continuat până la miezul nopții, când cei mai mulți, obosiți fiind, s'au retras la casele lor.

De la vecernie începând, biserica a rămas deschisă totă noaptea și icona a fost liberă la închinat. Mulți au petrecut totă noaptea în priveghiere și în rugăciuni. D-l protopop după vecernie s'a retras în biserica veche, unde s'au mărturisit aproape la 80 persoane. La orele 2 după miezul nopții s'a ținut liturghie tot în biserica cea veche, unde cei mărturisiți s'au împărtășit cu cele sfinte. — Noaptea începea a-și pierde lustru-i negru și zorile începură a se ivi. Falcicul s'ore răsare și era frumos tablou să vezi procesiunile, cum se iveau pe colțuri. Totul e o febră, er omenii însuflețiți de însemnătatea zilei grăbesc spre biserică.

Prima procesiune se apropie, er tinerimea gr. cat. în frunte cu neobositul învățător local Teodor Hwducaciu a eșit spre întâmpinare și conducându-o cu cântări de laudă la sărutarea iconei, — s'a reîntors spre întâmpinarea celorlalte procesiuni, cari sosiau necurmat. Prima procesiune a fost din comuna Boos, în frunte cu preotul îmbrăcat în odăjdii. La procesiunea aceasta a luat parte aproape întreaga comună. Ea a fost condusă de harnica învățătoare Mariora Ciungan n. Fekete. A doua a fost din Corpadea, condusă de preotul Ioan Petean și învățătorul Teodor Runc. A treia din Pata în frunte cu preotul Mihail Hodârnu și inv. Silv. Ciungan și d-șora Rosalia Fekete. A patra din comuna Desmir în frunte cu meritatul preot Aurel Poruțiu și inv. Ioan Corpodean, care în absența cantorilor din loc a condus cu tineretul utrenia. A cincia din comuna Gădălin în frunte cu preotul Vasile Hopârtean și inv. Emil Miclea. A șasea din comuna gr. or. Cara sub condu-

cere inv. Ambrosiu Abani și a harnicului primar. Laudă lor! Din comuna Aiton în frunte cu tinerul preot Mihail Ilies și inv. Iuliu Z. Iambor, care merită atențiune prin faptul, că tineretul instruit de densusul cântă cântările de laudă în două voci. În urmă a sosit procesiunea din com. Juriul de Câmpie și o mulțime de popor în trăsuri și pedestri.

Utrenia s'a început la 7 ore a. m. în decursul căreia a mai venit încă mulțime de popor de prin satele vecine. De mulțimea lor era aproape cu neputință a te mișca în interiorul bisericii. Procesiunile mai sus amintite, cu cântări au înconjurat ambele biserici atât în decursul utreniei, cât și a liturghiei. La finea utreniei veni scirea, că plebanul rom. cat. din loc după servirea la el, vine cu întreg poporul în procesiune. D-l Hățiegan împreună cu preoții Aurel Poruțiu, Dionisiu Morariu, Hopârtean și Petean îmbrăcați în ornate bisericesci le-a eșit spre întâmpinare și împreunându-se s'au întors în biserică, când apoi s'a început s-ta liturghie. În decursul întregii liturghii a cântat corul compus din studenți și învățători sub conducerea teologului Aurel Hățiegan. Fînindu-se s-ta liturghie s'a făcut sfințirea apei afară la cruce unde s'a stropit întreg poporul.

După sfințirea apei, d-l protopop a ținut o predică ocazională, bine succesă, care a avut un mare efect asupra poporului. Predica s'a ținut în curtea bisericii de pe-un pedestal înalt, fiind-că biserica, de alt-cum spațioasă, era imposibil a cuprinde o mulțime de aproape 1000 de credincioși. E demnă de laudă curățenia cea mare și ordinea ce am observat aici.

Preoțimea și învățătorimea după finirea ceremoniilor s'a adunat pe la 2 ore p. m. la masa ospitală a d-lui protopop. Cătră trei ore au început a se depărta procesiunile tot în ordinea în care au venit. Lucrurile au decurs în cea mai deplină ordine și frumuseță, luând parte omenii de toate confesiunile.

Durere însă, că poporul român gr. or. din loc, care precum sunt informat a fost invitat dimpreună cu preotul, nu a luat parte, ba chiar batjocuria festivitatea. Chiar eu am vădut, că atunci când treceau procesiunile pe dinaintea lor, ei se întorceau, nici pâlăriile nu și-le luau de pe cap.

Din parte-mi nu pot, de cât să felicit pe inițiatorii acestui lucru sfânt și să le dic: înainte, înălțați flamura biruitoare a lui Christos, acum când suntem încunjurați de diferitele secte necredincioase, cari cu învățăturile lor perverse vrău să aducă poporul nostru credincios în rătăcire și la prăpastia necredinței.

Noiță.

Scrisurile fonciare ale „Albinei“.

Am anunțat la timpul său în dijarul nostru, că ministrul r. u. de comerț prin circularul său nr. 6604 pres. de la 30 Decembrie 1901 a admis scrisurile fonciare ale „Albinei“ între acele efecte, cari se pot primi drept cautiune la toate întreprinderile publice și altfel de obligaminte față de erar (arândășii, furnisări și întreprinderi etc.)

Precum aflăm, scrisurile fonciare ale „Albinei“ au fost admise acum spre lombardare (amanetare) și din partea Băncii austro-ungare atât la centralele, cât și la toate filialele sale, și anume până la 75% ale valorii lor de curs.

Prin faptul acesta scrisurile fonciare ale „Albinei“ au fost înaintate, așa dîcînd în mod oficial, în categoria celor dintăi efecte din monarhie.

Înregistrând scirea această îmbucurătoare și care însemneză tot-odată un „nou pas înainte“, nu putem de cât să felicităm pe conducătorii primului nostru institut financiar, pentru succesul obținut.

ECONOMIA.

Grăul.

(Urmare.)

Dintre plantele cultivate în toate timpurile, grăul a fost socotit cea mai importantă. Esameul spicelor și al bobelor de grău găsite în mormintele egiptenilor, bobele carbonisate, ce se găsesc în fundul lacurilor Elveției, figurile de grău ce se recunosc pe monumentele celor vechi, sau cele care le admirăm pe medaliile Grecilor, ne dovedesc, că din vechimea cea mai adîncă, au existat un număr mare de varietăți de grău. Bătrânul Vilmorin a studiat grănele, reunind într-o colecțiune tipurile principale de grăne cultivate în Europa. O lucrare a profesorului Metzger din Heidelberg (Europäische cerealien) e un model de studiu.

Vilmorin și Metzger recunosc 7 specii de grăne: Noi însă le reducem la 6. Varietățile eșite din aceste 6 specii de grăne sunt număröse și se socotesc cu sutele. Avem:

I. Grăne cu bobul golaș.

1) *Triticum sativum* (grăul ordinar) cu bobul golaș, cu spicul alb sau roșu, cu mustăți sau tuns și cu paiul găurit. Din această specie fac parte toate varietățile de grău cele mai stimabile, și a căror valoare comercială este mai mare. Varietățile acestei specii cunoscute în țera noastră sub numele de grău roșu, balau, balau bătrân, bălțel, ameliorat, grău de Tisa, de Banat etc., se cultivă în România și împreună cu alte varietăți se sîmîna în toate țările cu agricultura înaintată.

2) *Triticum durum* sau grăul cu bobul tare, sticlos, foarte bogat în glutină, întrebunțat în fabricare de macarone, grisuri, paste alimentare, trahanale, frecăței, etc.; are paiul plin la partea superioară. Arnăutul cultivat în Dobrogea, e un grău tare și sticlos. *Triticum polonicum*, e un grău cu bobul sticlos, se deosebesce numai prin glumele sale lungi, care îi dau o înfățișare particulară.

3) *Triticum turgidum*; varietățile cari compun această specie au *paiul plin și tîpîn*, bobul mare și umflat, însă calitatea și valoarea comercială a bobului sunt inferioare diferitelor varietăți și rase de *triticum sativum*. Francesii, Englezii și Rușii cultivă aceste feluri de grău.

II. Grăne cu bobul îmbrăcat.

4) *Triticum amyleum* sau grăul amidonos, se apropie de *triticum durum*, (grăul sticlos), diferă însă prin spicul său fragil și bobul său îmbrăcat, avînd două bobice în aceeași floare. Făina sa, albă, dulce, se caută pentru fabricarea scrobelei.

5) *Triticum monococum*, sau tînciul, grău cu bobul mic îmbrăcat, avînd mai mult înfățișarea orzului. Se cultivă în toate țările, cu deosebire în cele sîrace.

6) *Triticum spelta*, sau alacul cu paiul găurit, spicul cu mustăți, sau tuns și bobul îmbrăcat, se cultivă în regiunile muntose; e viguros și ne dă o făină de calitate superioară. Se cultivă și în Basarabia căruia coloniile de Bulgari îi dic caplagea.

*

Din punct de vedere comercial grănele se clasifică în *fragede* sau făinoase, care dau făină albă; *sticloase* sau tari, avute în glutină, cu făina mai închisă; *bălțele*, amestecate din grăne albe și tari.

După caracterele esteriore se clasifică în *tunse* și cu *mustăți*.

Grăul tuns e umblător și de tîmnă. Grăul tuns de tîmnă se ține bine în spic, în cât se scote cu anevou și se bate greu; el se sîmîna la loc nou.

Grăul cu mustăți rabdă la secetă din pricină că mustățile lui sunt organe prin care el evaporă mai multă apă.

După timpul sîmînăturii grănele se împart în *grăne de tîmnă*, cuprinzînd toate felurile care se sîmîna tîmnă; *grăne de primă-vară*, acele care se sîmîna în primă vară. Ghirca e cel mai bun grău de primă-vară. Grăne *umblătoare*, adică bune de sîmînat și în tîmnă și în primă-vară. *Lara*

Ierița, cum se chîmă în Oltenia, e un grău umblător. Grăul umblător e roditor; are și spic mare, se scutură însă cu mare repezițiune la secere.

Grăul de tîmnă se preface în grău de primă-vară sîmînându-l în Februarie și rodul lui în anul următor sîmînându-l eșăși în Februarie formeză un soi bun de grău de vară. Așiderea și din grăne de primă-vară se pot face grăne de tîmnă. Cu toate acestea, măcar că grăul umblător se poate sîmîna și tîmnă și primă-vară, totu-i este un grău deosebit, care s'a obișnuit a se sîmîna ori tîmnă ori primă-vară și s'a deprins cu această natură.

După colorea bobului, grănele sunt *albicioase*, cum e grăul de Apulia; *albe*, cum e grăul de Sandomir (Sandomirca), Picătura de aur, Shireful, grăul românesc cu spicul roșu, etc.; *roși*, cum e ghirca, arnăutul, grăul de Tisa, de Banat, cărnăul, coluzul, etc. etc.

Numirile varietăților românesce. — Grănele românesce cultivate de un șir de ani se găsesc adaptate climatei și sunt superioare. Ele au spicul în genere frumos și lung, înfrățesc, nu cad, nu se culcă, au paiul lung, bobul e de totă frumusețea, țin și nu se scutură.

Varietățile cele mai importante dintre toate care se cultivă în România, sunt:

1) *Grăul de tîmnă cu spicul alb.* — Varietate bună; are spicul alb, bobul mic, de coloră închisă, cu spărtura mai multă sau mai puțin sticlosă. Grănele numite: balau bătrân, grăul cel mai vestit al țerei de Banat (cel mai mîrunt la bob cultivat mult în Moldova), și *bălțel* (foarte făinos), se consideră sub varietăți ale acestia.

2) *Grăul de tîmnă cu spicul roșu*, are spicul roșu cu mustăți, paiul tare și resistant, nu cade, bobul e mai mare și de coloră mai deschisă, fraged și făinos.

Aceste 2 varietăți se cultivă de preferință în România; se cultivă mult la șes și mai puțin la colnice.

(Va urma.)

Mașinele de cusut și bólele de femei.

Totă lumea știe, că cusutul continuă la mașină nu e fără influență asupra corpului. În ultimii timp s'a căutat chiar a se face o statistică a bólelor pricinuite de mașinele de cusut. Ast-fel luându-se la un loc numărul lucrătoarelor din diferite fabrici, s'a constatat, că femeile cari lucrau la mașină, dădeau un contingent de 33 la sută de lucrătoare bolnave, pe când celelalte lucrătoare la un loc nu dădeau decăt 13 jum. la sută. Prin urmare femeile, cari lucrau la mașină, erau de trei ori mai mult expuse la bolă, decăt celelalte. Bine înțeles, că aceste femei, cari își câștigă existența lucrând la mașină, sunt mai expuse decăt acele femei, cari numai din când în când recurg la mașinele de cusut. Femeile sănătoase nici nu resimt vre-un neajuns cusând la mașină. Însă, femeile și fetele delicate, chiar când nu cose decăt rar la mașină, resimt aceleași simptome ca și lucrătoarele de profesie. Din această cauză chestiunea aceasta nu privește numai o categorie de femei, ci e de un interes general pentru toate femeile, și de aceea vom trata aci pe scurt această chestiune.

Acțiunea imediată a mașinelor de cusut se răsfrînge asupra picioarelor. Prin faptul, că aceiași mușchi sunt puși mereu în mișcare, nervii acestor mușchi sunt într-o stare de iritație, în tocmăi precum scriitorii sau pianistii au crampele mâinilor din cauza continuilor lor eserciții.

Vin ast-fel spasmuri și dureri în mușchii picioarelor. Mușchii aceluia picior se desvöltă și devin mai voluminoși. Încheieturile călcăului iritându-se prin continua frecare, se aprind, provocând o inflamație dureroasă, așa că lucrul la mașină trebuie suspendat pentru mai mult timp. Același lucru se petrece și la celelalte încheieturi. Sângele stagnând în picioare, se produce inflamațiunea și dilatarea vinelor, adică varice.

Acastă înfrurire asupra circulațiunei sângelui nu se mărginesce numai la picioare, ci se întinde și la viscerele aflate în pântec, dând nascere inflamațiunilor cronice ale viscerelor. Din această cauză provin scurgerile și deranjările periodului și a funcționării organului genital feminin. Din aceleași motive se ivesc turburările digestive inflamația stomacului, etc. etc.

Prin faptul, că corpul stă aplecat înainte, așchii abdomenului se pot paraliza, corpul ia o poziție vicioasă. Multe fete tinere, cari lucrează cu mașina de cusut, au spatele încovoiat, și prin faptul, că numai brațul drept lucrează plămânii din dreapta și stânga nu funcționează, nu respiră în mod egal.

Mai adăogați cât e de nesănătoasă vecinica ședere în casă, lipsa de mișcare în aer liber, și nu vă veți mira decât printre lucrătoarele la mașina de cusut, veți găsi numeroase fete suferinde, palide, nervoase.

Ce rezultă din aceste observațiuni? Să renunțăm ore cu desăvârșire la mașinele de cusut? Nicî decum. Medicina nu va fi în stare să rezolve o chestiune socială, luptând contra introducerii mașinelor. Noi avem în vedere mașinele de cusut, cari sunt prin case. Am susținut din capul locului, că o persoană robustă, sănătoasă nu va avea nimic de suferit, decât va căde din când în când la mașină, ci de femeile său fetele delicate. Vom avea în vedere felul acestora de a fi, pofta de mâncare, ținuta corpului, oboseala lor, și imediat ce vom observa cel mai mic neajuns, vom suspenda lucrul. Fetele plâpânde, slabe, anemice, cele cari au căzut de-o bătă grea, femeile delicate, cari au fost slăbite de faceri său de alăptat copiii, nu vor întrebuința de fel mașinele de cusut. Femeile, cari suferă de mitră, de stomac său de intestine, nu vor căde la mașină până-ce nu vor consulta un medic. E bine să se stea în poziție dreaptă la mașină, nu cu spatele aplecat. Acelea, cari au vederea scurtă, să poarte ochelari. Imediat ce vor simți o iritație din partea sistemului muschiular, nervos, din partea încheieturilor, să suspende imediat ori-ce lucru cu mașina. De ore-ce lucrul cu mașina cere o ședere mai îndelungată în casă, se va contrabalansa apoi, făcând mișcări și preumblări mai îndelungate la aer curat.

Avându-se în vedere și urmând aceste sfaturi igienice, se vor evita multe boli de femei pricinuite de trebuințioasele mașini de cusut.

Dr. E. Culoșu.

Mulțămită publică.

Cu ocazia producțiunei aranjate de tinerimea română din Zărnești în 8 August, următorii domni au binevoit a contribui:

I. P. S. D. Archiepiscop și Metropolitan Ioan Mețianu 10 cor. Dr. Iancu Mețianu 5 cor. L. Iaczkó director 10 corone. Ioan Dan, protopop 5 cor. Kautny Károly 10 cor. Dr. Hamorsky Oșcar 7 cor. Constantin Ioanovicu 7 cor. Brumboiu M. paroh 3 cor. D-na Dr. Deutsch 3 cor. Moise Micu, paroh 5 cor. Vart. Bude, învățător dir. 2 cor. Nicolau Pană inv. 4 cor. Ioan Gogonea 3 cor. D-na Ecaterina G. Ilie 4 cor. D-na Aristiza Romanescu 2 cor. Haralamb Leca 2 cor. Spiridon N. 80 b. H. Czell 1 cor. Maiorul Arghirescu 5 cor.

Ioan Ionică forestier 4 cor. Albert Coponyi inginer 6 cor. Vasilescu 1 cor., familia d-lui German 3 cor. Ioan Comșa com. 2 cor. Grozea 1 cor. I. Micudă 1.40 Dr. György L. adv. 4 cor. D-na Huszár V. 2 cor. Borbely 2 cor. D. M. Lideri 2 cor. Szatmári 1 cor. Szasz 1 cor. G. Trifu 3 cor. C. Comșa 2 cor. S. Șeșefski 1 cor. Braumi Lipot 1 cor. D-na Vatner Beiuș 4 cor. Bucura Voiculeț 2.40 cor. Căpit. R. Petela 5 cor. Ioan Strévoiu paroh 4 cor. Daradies E. 4 cor. Ioan Vodă notar 4 cor. Teutsch 2 corone, Dr. Daradies 2.40 corone.

N. Micudă 2 cor. Clinciu 1 cor. I. Duțu 2 cor. Vartolomeu Cotinghiu 2 cor. Aurel Șenchea 1 cor. Ioan Vulsan 2 cor. Ioan Nema 3 cor. Nicod. Dan 1.20 cor. Nicolau Oratie 2 cor. Todor Voiculeț 3 cor. Andrei Șenchea tutor orf. 2 cor. Nicolau Sperchez învățător 3 cor. Iosif

Minea 3 cor. Iliș A. 1 cor. Popa notar 4 cor. Nicol. Dan 2 cor. Farkas 2 cor. Ioan Sperchez învățător 2 cor. N. Bulmez 2 cor. Ioan Minea 1 cor. Ioan Comșa Baiu 3 cor. Todor Vulsan 3 cor. M. Bloss 6 cor. Iecler Stan 2 cor. Dan N. 1.20 N. Tipei 1 cor. Ioan Gârniță 2 cor. Bardocz 2 cor. Aron Pană 2 cor. Stoica Garoiu v. primar 2 cor. Botezan 1 cor. Ioan Aldica 2 cor. Iarca Șona 1 cor. Ștefan Mețianu 2 cor. Ioan Șona comerciant 2 cor. N. Baiulescu 1 cor. Stan Pișcu 3 cor. Stan Strevoiu 5 cor. Nicolau Crăciun v. notar 2 cor. Nic. Pop inv. 2 cor. Haralambie Ungur 2 cor. Copacz 4 cor. Balint 1 cor. Iliș S. 1 cor. Scharze 2 cor. De la mai mulți 4 cor.

Suma totală a contribuțiilor e de 252 cor. 80 b., din cari subtragându-se spesele, a rămas un venit curat de 40 corone care prin d-l Dr. Iancu Mețianu s'au depus la banca din Zărnești „Creditul“, cu destinația de a-se folosi această sumă la înființarea unei scenării, de care avem lipsă indispensabilă.

Acestor stimați domni, cari ne-au onorat cu prezența și ne-au sprijinit cu fapta și cu cuvântul, și pe calea această le aducem cele mai căldurose mulțămite.

Zărnești, 17 August 1903.

Tinerimea română.

MULTE ȘI DE TOTE.

Din minunile farmecului. Intr'un sat lângă Este (Italia), locuiau un anume Montarto cu mama lui, ducând o viață aprăpe sălbatică, departe de ceilalți locuitori.

Tinêrul Montarto, acum cât-va timp, se amorezase de o fată anume Elvira Goldin, dăr din cauza purtărilor lui sălbatece fata l'a respins.

Din această cauză tinêrul deveni și mai sălbatec de cum era înainte, așa că mama lui era convinsă, că Elvira îi fermecase băiatul și că trebuia cu ori ce chip să o silêscă a-l deslega de acele farmece.

Întelegându-se cu fiul ei, bătrâna chieamă sub un pretext pe tinêra fată și nehiidând'o într'o oda, cu ajutorul copilului ei începură să o bată, spunându-i să-i libereze băiatul de farmec.

Nenorocita Elvira în zadar se ruga de dînșii. În cele din urmă reuși să sară pe ferêștră, scăpând astfel de cei doi sălbateci.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Nr. 13671—1903.

PUBLICAȚIUNE.

Noul statut pentru hornari al orașului liber reg. ung. Brassó aprobat din partea autorității mai înalte, cu ziua de 15 August 1903 a intrat în viață.

Acêsta să aduce la cunoștința tuturor partidelor interesate cu acel adaus, că conform §-lui 3, al acestui statut, orașul dinpreună cu suburbiile și coloniile sale, ca și pân' acum s'a împărțit în 7 cercuri, că conform §-ului 6, fie-care horn ar fi în folosință, **trebuie curățit cel puțin odată pe lună**, acolo însă unde focul se face în cea mai mare parte din ziua și nopțe, cel puțin de două-ori pe lună, și că curățirea și aprinderea hórnelor are să se facă numai de hornarii cercului respectiv. Proprietarului de horn însă îi stă în voe a preda aceste lucrări și altui hornar concesionat, cu toate acestea însă proprietarul este obligat a plăti și hornarului de cerc competențele pentru măturat statorite în statut.

Neobservarea acestor dispozițiuni, formeză transgresiune și contra respectivilor se va procede în sensul § lui 18 din statut, respective a §-ului 141 al art. de lege XL din anul 1879.

Statutul pentru hornari se pôte procura dela forul pentru meserii al magistratului cu prețul de 10 filler exemplarul.

Brassó, în 22 August 1903.

2—2.(1087) Magistratul orașenesc.

Nr. 14047—1903.

PUBLICAȚIUNE.

Marți în 22 Sept. 1903, la 10 ore a. m. se va ține în oficiul economic orașenesc licitațiune cu oferte spre a se da în antreprisă furnisarea re-**quisitelor de scris și de cancelarie** necesare pentru subdespărțemintele magistratului orașenesc pe timpul dela 1-a Ianuarie 1904 până la 31 Decemvrie 1906.

Amatorii de astfel de întreprinderi să invită a-și înainta până la termenul sus indicat, la oficiul economic orașenesc, ofertele lor în scris, dimpreună cu mostrele corespundătoare sigilate, provădute cu vadiu de 50 cor. și cu timbru de 1 cor., cari vor ave a conține prețul pentru singuraticele obiecte, precum și declarațiunea, că ofertenilor le sunt cunoscute condițiunile de ofert și că se supun aceloră necondiționat.

Trebuința anuală aproximativ este următorea:

- 50 risuri hârtie de cancelarie à 1000 côle;
- 40 risuri hârtie de concept à 1000 côle;
- 70 litri cernelă neagră;
- 35 duzine diverse ceruse de grafit;
- 15 duzine ceruse roșii și vinete;
- 12 duzine condee;
- 100 grossuri pene de oțel;
- 20 pachete ceară de sigilat;
- 60 pachete laminări de stearină;
- 15 duzine săpun;
- 15 duzine săpun de glițerină;
- 10 duzine gheme de ață, precum și diverși alți articuli de cancelarie în cantități mai mici

Condițiunile mai detaiate de ofert și de furnisare să pot lua în vedere până la ziua de licitațiune, de ori cine pe timpul orelor de oficiu îndatinat.

Brassó, 28 August 1903.

1—1.(1093)

Magistratul orașenesc.

LA
H. OSTERZETZER
CIASORNICAR,
BRAȘOV
Strada Porții nr. 16,
este **MAGAZINUL** cel mai ieftin
— de a-și procura —
Ciasornice obiecte de aur și argint.
Serviciu solid, prețuri fixe.

Se primesc fetițe
în gazdă cu întreținerea întrégă, cu preț convenabil, la o distinsă familie germană, unde pot învăța clarvir, franțuzește și englezește.
Brassov, strada neagră nr. 8.
2—3.1.92

Se caută. Acusitorii,
sub condițiuni avantajoase, pentru un institut de asigurare bine acreditat.
Oferte numai în scris sub „**INTABIL**“, la Administrația acestui d'ar.
2—3.1088.

AVIS!

Au apărut de sub tipar:

I. „**Legea comunală**“, (art. 22 din 1886) ediția a II-a, tradusă în limba română de **Pavel Rotariu**, avocat în Timișóra, cuprinzând toate decisiunile principale aduse de Curia administrativă, un estras din legea despre județul suprem administrativ și un estras din ordinațiunea ministerială de interne nr. 126.000—1903 în care se cuprind agendele notarilor comunali. **Prețul unui exemplar 1 coronă**, porto simplu 5 fil., postporto recomandat 37 fileri.

II. **Legea despre alegerea deputațiilor la dieta țerii**, (art. 33 din 1874), îndreptată și completată cu toate legile posterioare, tradusă în limba română de **Pavel Rotariu**, avocat în Timișóra. **Prețul unui exemplar 60 bani** (30 cr.), postporto simplu 5 b. pporto recomandat 37 b.

III. „**Advocatul poporal**“, fôie juridică administrativă, în care se traduc în limba română diferite legi și ordinațiuni ministeriale și învățături practice juridice-procesuale, redactată de **Pavel Rotariu**, avocat în Timișóra. Apare în fie-care lună un număr. **Abonamentul face pe un an 6 cor**, pe un jumătate de an 3 corone. Numeri compleți se capetă dela începutul foii.

Tote aceste se pot procura resp. abona prin mandat postal la sus numitul avocat. Adresa se fie legibilă, poșta ultimă să se serie în ungurește. 1—6, 1094.

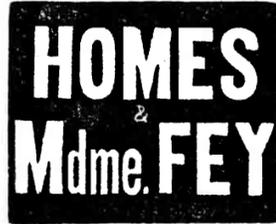
Sala de Concerte.

Sâmbătă în 5 și Duminecă în 6 Septemvrie 1903.

Séra la 8 ore.

Încă numai 2 reprezentații,

Cu program nou, și explicarea mediului legat, cu cortina de schisă și iluminăție completă.

Experimente noue și uimitore de Psihologie. *Ipnosă, Anamnestie, Telepatie și Somnambulism.*

Pentru prima ôră în Europa: **MEDIU CLAR VÊPÊND**, experiment original al Dómnei Homes-Fey.

Prețurile locurilor: Balcon 2 c. 40 b., Fauteuil 2 cor., I. Parchet 1 cor. 40 b., II. Parchet 1 cor. 20 b. I. Rang 1 cor. 20 b. Loc de stat Galerie 1 cor. 20 b., Partere 80 b., militari și studenți 60 bani. Locul ultim 50 bani.

Vêndarea biletelor în cancelaria teatrului, în curte (la casa de Concerte) înainte de prânț dela 9—12 ore și după prânț dela 3—6 ore.

Deschiderea casei séra la 7 ore.

Ciocoladă de Tannin
a lui SZTRAKA,
are cel mai bun efect
în contra diarei,
atât la copii cât și la adulți.
O bucată costă 40 filleri.
Se află de vëndare în toate farmaciele

Succesorii A. BIDU

Piața mare, șirul inului nr. 30. (Halta Tramvaiului).

Recomandă **MAGAZINUL de STICLĂRIE**, din nou arangiat și bine asortat cu tot felul de Sticlărie, Porcelan, Vase de peatră, table de sticlă, Lampe, Alpaca de Berndorf, Rame de oglinzi și tablouri.

4-6.(1084)

Cu prețurile cele mai ieftine și serviciu prompt.

PAGLIANO-SIRUP

Mijloc de curățirea sângelui. Preparat din anul 1838, de Prof. Girolamo Pagliano, FLORENZ, Via Pandolfini, (ITALIA).
Depositul de trimitere: Farmacia BRACHETTI. ALA, Süd-Tirol.

BANCA de asigurare „TRANSYLVANIA“

intemeiată la anul 1868.

SIBIU, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),

Asigură în cele mai avantajoase condiții: contra pericolului de incendiu și exploziune, edificiul de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc. **asupra vieții omului** în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, pe viață, rente etc. etc.

ASIGURĂRI POPORALE FĂRĂ CERCETARE MEDICALĂ.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900:

1.303,572 corone 15 bani.

Valori asigurate contra incendiului: **72.420,299 corone.** Capitale asigurate asupra vieții: **9.248 543 corone.**

Pentru despăgubiri de incendii **3.003.550 c.** pentru capitale asigurate pe viață **2,738.793 c.**

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: **DIRECȚIUNE** în Sibiu, Strada Cisnădiei Nr. 5, et. I., curtea I., precum și dela subagenții din toate comunele mai mari. (1) 20-30.

Agenturi principale:

in Arad, Brașov, Cașovia, Clușiu, Timișoara și Făgăraș.

Fie-care cumpărător al acestui cognac este îndreptățit a-l prezenta (in embalajul original) Institutului indicat (Viena IX) spre analiză gratuită.

Aprobat de primele capacități ale clinicii din Viena.

Prima destilerie de cognac triestină Camis și Stock in Barcola la Triest recomandă

Cognac medicinal

indigen, după sistem francez cu dop de controlă al institutului de analiză al Reun. gen. austr. a farmaciștilor din Viena.

0 sticlă cor. 5.—, jum. sticlă cor. 2.60.

Se află de vânzare in toate băcăniile și magazinele de delicatesses din Brașov.

Fie-care cumpărător al acestui cognac este îndreptățit a-l prezenta (in embalajul original) Institutului indicat (Viena IX) spre analiză gratuită.

Controlata chimica a Institutului pentru analiza reumatismilor și beaurilor aprobat de Institutul ces. reg. ministeriu al interior. Viena X. Str. spitalului 31.

Mare deposit de Pânzărie a lui Benedict Schroll.

Se vinde cu bucata, cu prețul de fabrică, per cassa se dă sconto de 8%.

FRAȚII ȘIMAY

Brașov, Târgul grăului nr. 3.

Trusouri complete pentru mirese; deposit de **ALBITURI** și **PANZERI** de masă; asortiment bogat de Confecțiuni pentru dame, articole de modă, indigene și străine.

Se primesc comande pentru **vestminte de dame și bărbați**, care se vor executa cât se poate cu gust, solid și punctual, cu prețuri moderate.

Deposit mare de Pânza de Olanda și Pânzături calitatea cea mai bună.

Mare asortiment: **COVACARE și CUVERTURI.**

Cele mai nouă și mai moderne **Perdele de dantele și lână.**

Săpun SCHICHT.

MARCA:

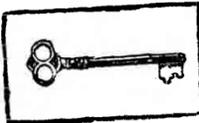
Cerbu

său

Cheia

Săpunul cel mai bun și cu spor și prin urmare și cel mai ieftin.

Nu conține ingrediente străine vătămătoare.

Se capătă pretutindeni

La cumpărare se se observe, ca pe fie care bucată de săpun se fie numele „Schicht“ și una din mărcile sus indicate.

70-00.(725)

Ori-ce econoamă

se poate felicita, dacă considerând sănătatea, cruțarea și gustul cel bun folosește cafeaua Kneipp de maltă a lui Kathreiner. Rugare: La cumpărare se nu se ceară simplu »cafea de maltă«, ci anume numai cafeaua Kneipp de maltă — a lui Kathreiner — și se se primească numai in pachetele originale, a căror iconă e aici alăturată.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“ se pot face ori și când pe timp mai îndelungat său lunar.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numărul a 10 fil. se vind la Eremias Nepoții.